

Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

ΔΕΚΑ ΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ
ΤΟΥ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΝΟΡΙΑΚΟΥ ΚΛΗΡΟΥ
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΟΥ ΕΠΙΣΗΜΟΥ ΔΕΛΤΙΟΥ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»

ΕΤΟΣ ΙΑ' | ΑΘΗΝΑΙ, ΦΙΛΟΘΕΗΣ 19 | 15 ΜΑΡΤΙΟΥ 1962 | ΑΡΙΘ. 6

Η ΟΡΘΟΔΟΞΙΑ ΜΑΣ

Ἡ ἅγια Ὁρθοδοξία μας ὅπως φαίνεται σήμερον, παρουσιάζεται πολὺ εὐκολος καὶ πολὺ συγκαταβατική. Δὲν ἀπαιτεῖ πολλὰ ἀπὸ τὰ τέκνα της. Τὸ κάθε τι προσπαθεῖ νὰ τὸ κάμῃ εὐκολον. Δι' αὐτὸ οἱ ποιμένες της συμμορφώνονται κάποτε μὲ ὅ,τι παρουσιάζεται ὡς νέον. Διότι ὅλα τὰ ὑλικά πλεονεκτήματα τοῦ πολιτισμοῦ μας συνενώνονται σήμερον εἰς τὸ νὰ κάμουν τὸν βίον εὐκολώτερον καὶ τὸν χαρακτήρα τῶν ἀνθρώπων ἀδυνατότερον.

Δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία, ὅτι ὅλοι μας ἡμεῖς οἱ ὀρθόδοξοι ἐγίναμεν μαλακοὶ καὶ αὐτοεπεικεῖς ὡς πρὸς τὴν θρησκείαν μας, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τοὺς ἀειμνήστους προπάτοράς μας, οἱ ὅποιοι ἦσαν αὐστηροὶ εἰς τὰ ζητήματα τῆς ὀρθοδόξου πίστεως τῶν, χωρὶς ν' ἀφήνουν καὶ τὴν μελιχιότητά των.

Ἔχει μεγάλην, πολὺ μεγάλην ἀξίαν ἡ αὐτοθυσία. Μᾶς τὸ εἶπεν ὁ Κύριος. Καὶ ἡ πνευματικὴ πειθαρχία, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν στρατιωτικὴν πειθαρχίαν, δὲν ἐπιβάλλεται ἐκ τῶν ἔξω, πηγάζει ἀπὸ μέσα. Ἐπιβάλλεται ἐξ αὐτῆς. Δημιουργεῖ δυνατὸν χαρακτήρα καὶ προσωπικότητα, εἰς τὰς ὁποίας ἡμπορεῖ νὰ στηριχθῇ κανεὶς. Καὶ τοιαύτη αὐτοθυσία δὲν παρουσιάζεται σήμερον, νομίζω.

Ἡ ζωὴ τοῦ Ὁρθοδόξου, ἡ ζωὴ τῆς ἐπιτυχίας, δὲν εἶναι τόσον εὐκολος δρόμος καὶ διὰ νὰ ἐπιτύχῃ κανεὶς ἔχει τὴν ἀνάγκην τῆς βοήθειας τοῦ Χριστοῦ. Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος τὸ ἤξευρεν αὐτὸ τὸ πρᾶγμα καλὰ καὶ δι' αὐτὸ ἐτόνιζε πρὸς τὰ πνευματικά του παιδιὰ: «Ἐνδύσασθε τὸν Κύριον Ἰησοῦν Χριστόν» (Ρωμ. 13,14). Παρήγγελλε δηλαδὴ νὰ γεμίζωμεν τὴν ζωὴν μας μὲ τὸν Χριστόν, νὰ βλέπωμεν Αὐτὸν παντοῦ καθ' ὅλας τὰς ἡμέρας μας· νὰ σκεπτόμεθα Αὐτόν, ἰδιαιτέρως κατὰ τὰς στιγμὰς τοῦ πειρασμοῦ. Καὶ τότε θὰ μᾶς δοθῇ τοιαύτη δύναμις, ὁποῖαν δὲν ἐγνωρίσαμεν ποτὲ προηγουμένως.

Ἄς ἐνθυμηθῶμεν ὅτι ἡ ἀπογοήτευσίς, τὴν ὁποῖαν εἶχον οἱ Μαθηταὶ τοῦ Χριστοῦ, εἶχε μετατραπῆ εἰς χαρὰν καὶ εἰς

θάρρος μόλις ὁ Χριστὸς ἦλθεν ἀνάμεσά των. Ἡ Ἁγία Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία μας, ὅπως τὸ πάλαι οἱ Μαθηταί, δυσκολεῦεται πολλάκις, διέρχεται τακτικῶς ἡμέρας χαλεπᾶς, ὑφίσταται διωγμούς, ἀλλὰ μόλις ὁ Κύριος ἐφανισθῆ καὶ λάβῃ τὴν θέσιν Του εἰς τὴν καρδίαν τῶν πιστῶν τῆς, ἀμέσως ἢ δύναμις—ἢ ὅποια ἀνανεώνεται—φέρει τοὺς θριάμβους.

Εἶναι ἄξιον παρατηρήσεως ὅτι ὁ Ψαλμῶδὸς Δαβὶδ, εἰς τὸν 10ον Ψαλμὸν του, διερωτᾶται «ἐὰν τὰ θεμέλια καταστραφῶν ποῦ θὰ σταθῆ ὁ δίκαιος» καὶ τί θὰ κάμῃ; Ἄλλὰ τὰ θεμέλια, τὰ ὅποια ὁ Ἰ. Χριστὸς κατήρτισε πρὸ καιροῦ, σείονται κᾶπως σήμερον ἐνώπιον τῶν ὀφθαλμῶν μας. Τί πρέπει λοιπὸν νὰ κάμουν οἱ πραγματικῶς ἐνδιαφερόμενοι; Μερικοὶ θὰ εἴπουν: «Ἄς ἀφήσωμεν τὰ πράγματα νὰ πάρουν τὸν δρόμον των». Ἄλλ' ἢ πολιτικὴ αὐτὴ δὲν θὰ εἶναι καλὴ πολιτικὴ. Ἐὰν οἱ πραγματικοὶ ὀρθόδοξοι ἐνδιαφέρονται πραγματικῶς καὶ εἶναι ὄντως ζηλωταί, ἄς λάβουν σύντονα μέτρα. Ἄς ἐργασθῶν ἡσυχᾶ ὑπὸ τοὺς μεγάλους Ἐκκλησιαστικούς μας Ἀρχηγούς, οἱ ὅποιοι ἀγωνίζονται ὡς πρόμαχοι τῆς Ὁρθοδοξίας καὶ τῆς ὁμογενείας.

Οἱ πρῶτοι—πρῶτοι Χριστιανοὶ ἦσαν ἔτοιμοι, εἰς οἵανδήποτε στιγμήν, ν' ἀποδείξουν, καὶ μὲ ἔργα καὶ μὲ λόγους, τὴν ὀρθόδοξον πίστιν των. Ἐμποροῦμεν καὶ ἡμεῖς σήμερον, οἱ λεγόμενοι ὀρθόδοξοι, νὰ κάμωμεν τὸ ἴδιο; Ἐμποροῦμεν; Πιστεῦομεν ὅτι ἡ Ὁρθοδοξία ἔχει τὴν πραγματικὴν Ὁρθόδοξον διδασκαλίαν τοῦ Χριστοῦ καὶ Ἰ. Μυστήρια καὶ τὴν Ἱ. Παράδοσιν Αὐτοῦ καὶ τῶν Ἀποστόλων;

Ἐὰν πιστεῦομεν βαθεῖα αὐτὸ τὸ πρᾶγμα, ἄς ἀναπτύξωμεν τὰς δυνάμεις μας ὑπὸ τοὺς μεγαλοπνεύστους Ἀρχηγούς μας διὰ νὰ συγκρατήσωμεν τὰ ζώπυρα τῆς Ὁρθοδοξίας μας, μέσα εἰς τὴν ὅποιαν ἐγεννήθημεν καὶ ἐγαλουχήθημεν.

† Γερμανὸς ΠΟΛΥΖΩ·Ι·ΔΗΣ

Ἐπίσκοπος Νύσσης

Ἀπολυτίκιον Ἦχος δ'.

Σήμερον τῆς σωτηρίας ἡμῶν τὸ κεφάλαιον, καὶ τοῦ ἀπ' αἰῶνος Μυστηρίου ἢ φανερώσεως· ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, Υἱὸς τῆς Παρθένου γίνεταί καὶ Γαβριὴλ τὴν χάριν εὐαγγελίζεται. Διὸ καὶ ἡμεῖς σὺν αὐτῷ, τῇ Θεοτόκῳ βοήσωμεν· Χαίρε κεχαριτωμένη ὁ Κύριος μετὰ σοῦ.

Κοντάκιον, Ἦχος πλ. δ'.

Τῇ ὑπερμάχῳ στρατηγῷ τὰ νικητήρια, ὡς λατρωθεῖσα τῶν δεινῶν εὐχαριστήρια, ἀναγράφω σοὶ ἡ Πόλις σου Θεοτόκε. Ἄλλ' ὡς ἔχουσα τὸ κράτος ἀπροσμάχητον, ἐκ παντοίων με κινδύνων ἐλευθέρωσον, ἵνα κράζω σοὶ· Χαίρε Νύμφη ἀνύμφευτε.

Η ΕΛΕΥΘΕΡΑ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΤΗΣ

Β'

Ἐφ' ὅσον «ἐλευθερία βουλήσεως» εἶναι κυρίως ἡ ἐλευθερία τῆς ἀξιολογικῆς ἐκλογῆς, δηλαδή ἡ ἐλευθερία τῆς καταφάσεως μιᾶς ἢ περισσοτέρων ἀξιῶν, καθίσταται φανερόν, διατὶ εἶναι εὐκόλος ἢ διὰ τῆς ἀπωλείας τῆς ἐσωτερικῆς ἐλευθερίας πνευματικῆ ὑποδούλωσις. Ὅταν ὁ ἄνθρωπος ἕνεκα πνευματικῆς καὶ ἀξιολογικῆς μυωπίας ἢ τυφλώσεως δὲν βλέπῃ τὸ πλήρωμα τῶν ἀξιῶν ὅταν μὲ τὴν ἐπίδρασιν κακῶν συναναστροφῶν, ἀναγνωσμάτων, θεαμάτων, κ.λ.π. χάνῃ ἐκ τοῦ πνευματικοῦ ὀπτικοῦ του πεδίου τὴν ὠραιότητα τῶν ἀνωτέρων πνευματικῶν ἀξιῶν ὅταν εὐρίσκειται ἐνώπιον ἐνὸς πνισχύρου συμπλέγματος κατωτέρων ποιοτικῶς κινήτρων καὶ ἐλατηρίων, διὰ τῶν ὁποίων, ὡς λέγει ὁ θεῖος Ἰάκωβος, «ἐξέλκει καὶ δελεάζει» αὐτὸν «ἡ κακὴ ἐπιθυμία», τότε, ἐνῶ νομίζει, ὅτι εἶναι ἐλεύθερος καὶ «χειραφετημένος» δὲν ἔχει τὴν δύναμιν νὰ ἀντιτάξῃ τὸ «Ὅχι» εἰς τὸ σύμπλεγμα αὐτό. Τοιοῦτοτρόπως πραγματοποιοῦνται οἱ λόγοι τοῦ Κυρίου «Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι πᾶς ὁ ποιῶν τὴν ἁμαρτίαν δοῦλός ἐστι τῆς ἁμαρτίας» (Ἰωάν. η', 34) ἢ οἱ λόγοι τοῦ Ἀποστόλου Πέτρου «ἐλευθερίαν ἐπαγγελλόμενοι, αὐτοὶ δοῦλοι ὑπάρχοντες τῆς φθορᾶς· ὧ γὰρ τις ἤττηται τούτῳ καὶ δεδούλωται» (Β' Πέτρ. β', 19). Μακρὰν τοῦ Χριστοῦ οἱ ἄνθρωποι δὲν δύνανται νὰ εὕρουν τὴν ἀληθῆ ἐλευθερίαν. Θέλουν δῆθεν νὰ ζήσουν ἐλεύθεροι, ἀλλὰ πίπτουν εἰς τὴν πλέον φοβερὰν δουλείαν. Ἡ μακρὰν τοῦ Χριστοῦ ἐλευθερία εἶναι μία ἀσυδοσία, ἡ ὁποία χρησιμεύει ὡς «ἐπικάλυμμα τῆς κακίας» (Α' Πέτρ. β', 16). Εἶναι ἐξωτερικὴ ἐλευθερία, ἡ ὁποία καλύπτει μίαν ἐσωτερικὴν ἐλευθερίαν. Ὁ ἄνθρωπος μακρὰν τοῦ Χριστοῦ μεταβάλλεται εἰς ἓν εὐθραυστον ἄχυρον, τὸ ὁποῖον σύρουν ἐδῶ καὶ ἐκεῖ τὰ πάθη καὶ αἱ ἀπαιτήσεις τοῦ ἁμαρτωλοῦ κόσμου. Ὁμοιάζει πρὸς πλοῖον ἀκυβέρνητον ἄνευ πυξίδος ἐντὸς τοῦ πελάγους τῆς ζωῆς, ἄνευ φάρου, προσανατολίζοντος αὐτὸ εἰς τὴν πορείαν του. «Γνωρίζομεν, — γράφει ὁ Daniel—Rops—, ὅτι παύομεν νὰ εἶ-

μεθα ἐλεύθεροι ἄνθρωποι, ὅταν παραδιδόμεθα εἰς τὰς ἐπιδράσεις τῶν παθῶν καὶ τῶν γεγονότων»¹. Αὐτὸ ἔχει ὑπ' ὄψιν ὁ Ἄπ. Παῦλος, ζωγραφίζων τοὺς ἀνθρώπους μὲ τὴν τεθραυσμένην θέλησιν: «Οὐ γὰρ ὁ θέλω ποιῶ ἀγαθόν, ἀλλ' ὁ οὐ θέλω κακὸν τοῦτο πράσσω» (Ῥωμ. ζ', 19). Ἐνῶ οἱ δοῦλοι πνευματικῶς σφαδάζουν ὑπὸ τὸ πέλμα τοῦ κακοῦ καὶ τὰς βαρείας ἀλύσεις τῆς ἁμαρτίας καὶ ποθοῦν τὴν ἀνωτέραν ζωὴν, δὲν δύνανται νὰ ἀπαλλαγοῦν ἐκ τῆς δουλείας τῶν αὐτῆς. «Ἐδῶ καὶ εἴκοσιν αἰῶνες, γράφει ὁ S. Laurent, ἓνας μεγάλος λατῖνος ποιητής, ὁ Ὀβίδιος, ἐξωμολογεῖτο τὴν ἀδυναμίαν του σὲ στίχους. Διέκρινε ἓνα ὑψηλὸν ἰδανικόν, μὰ δὲν εἶχε τὸ θάρρος νὰ τὸ πλησιάσῃ κι' ἀκολουθοῦσε τὰ πολυπατημένα μονοπάτια:

«Βλέπω κι' αἰσθάνομαι τὰ καλύτερα,
καὶ ὅμως ἀκολουθῶ τὰ χειρότερα»².

Ἐλεύθερον θεωρεῖ τὸν ἑαυτὸν τοῦ ὁ χαρτοπαίκτης, ὁ μέθυσοσ, ὁ ἄσωτος. Καλέσατέ τον ὅμως νὰ κόψῃ τὸ πάθος του. Ἡ συνήθης ἀπάντησις εἶναι: «Θέλω, ἀλλὰ δὲν ἠμπορῶ». Πρόκειται περὶ συγκλονιστικῆς ὁμολογίας, ἥτις ἀποδεικνύει, ὅτι ἡ ἄσυνδοσία, ἡ ὁποία δὲν θέτει φραγμὸν εἰς τὰ πάθη δὲν εἶναι ἐλευθερία, ἀλλὰ δουλεία τυραννικῆ. Ὁ ἄσωτος τῆς παραβολῆς, ὅταν ἀπετίνασσε τὴν πατρικὴν κηδεμονίαν, ἐνόμιζεν, ὅτι ἔπλεεν εἰς ὠκεανὸν ἐλευθερίας. Ὅποια ὅμως ἦτο ἡ φρίκη του, ὅταν κατήντησε δοῦλος καὶ μάλιστα χοιροβοσκός, μὲ μοναδικὴν τροφὴν ὀλίγα ξυλοκέρατα³! Πρέπει λοιπὸν ὁ νέος νὰ τὸ ἐννοήσῃ καλῶς: Ἐλεύθερος δὲν εἶναι ὁ ὁμοιάζων πρὸς τὸν σκώληκα, παρὰ τὸ γεγονός, ὅτι οὗτος κινεῖται οἷονεὶ ἐλευθέρως πρὸς πάσας τὰς κατευθύνσεις, πλὴν ὅμως ἐντὸς τοῦ βορβόρου, ἀλλ' ὁ ὁμοιάζων πρὸς τὸν ἀετὸν, ὅστις δύναται νὰ φθάσῃ καὶ εἰς αἰθέρια ὕψη.

1. Daniel - Rops, Vouloir, Réflexions sur la volonté, Paris 1948, σελ. 14-15.

2. S. Laurent, Πῶς νὰ γίνῃς χαλύβδινος χαρακτήρας, ἑλλ. μετάφρ., ἔκδ. Κακουλίδη, Ἀθήναι σελ. 24.

3. «Ὡλοκληρωμένοι προσωπικότητες», ἔκδ. «Ἀποστολικῆς Διακονίας», σελ. 243.

Ἡ αὔρα τῆς ἀληθοῦς ἐλευθερίας πνέει μόνον εἰς τοὺς ὀρίζοντας τοῦ φωτεινοῦ βασιλείου τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ. «Ἐὰν ὁ Υἱὸς (τοῦ Θεοῦ) ὑμᾶς ἐλευθερώσῃ, ὄντως ἐλεύθεροι ἔσεσθε» (Ἰωάν. γ', 36). «Γνώσεσθε τὴν ἀλήθειαν καὶ ἡ ἀλήθεια ἐλευθερώσει ὑμᾶς» (Ἰωάν. γ', 32). Καὶ ὁ Ἄπ. Παῦλος ἔγραψε: «Οὐ τὸ Πνεῦμα Κυρίου, ἐκεῖ ἐλευθερία» (Β' Κορ. γ', 17) ἢ «τῆ ἐλευθερία οὖν, ἣ Χριστὸς ὑμᾶς ἠλευθέρωσε, στήκετε καὶ μὴ πάλιν ζυγῷ δουλείας ἐνέχεσθε» (Γαλ. ε', 1).

Ὁ Ἰησοῦς ἀκριβῶς ἐσταυρώθη καὶ ἀνέστη, διὰ νὰ νικήσῃ τὸν διάβολον, νὰ κρημνίσῃ τὰ τεῖχη τῆς φυλακῆς μας καὶ νὰ λύσῃ τὰ δεσμὰ τῆς αἰχμαλωσίας μας. Μόνον πλησίον Του ὁ ἄνθρωπος γίνεται ἐλευθέρω προσωπικότης, ποὺ διὰ τῆς μετανοίας σχίζει τὸ πυκνὸν δίκτυον καὶ πλέγμα τῶν κακῶν ἐνστικτωδῶν ῥοπῶν, προδιαθέσεων, συνηθειῶν καὶ παθῶν. Ὁ Χριστὸς, ἐκτὸς τῶν ὑπαρχουσῶν πραγματικοτήτων, ἐκκολάπτει ἐντὸς τῆς ψυχῆς πλείστας νέας δυνατότητας καὶ συντελεῖ, ὥστε ὑπεράνω τοῦ κόσμου τῆς βιολογικῆς καὶ ψυχολογικῆς νομοτελείας καὶ ἀναγκαιότητος νὰ ἐκσπᾷ καὶ ἀναπηδᾷ ὁ θραύων βαρείας ἀλύσεις καὶ θρυμματίζων μακροχρόνια τυραννικὰ δεσμὰ κόσμος τῆς πνευματικῆς ἐλευθερίας. Δι' αὐτὸ ὁ Χριστιανὸς εἶναι ἐλεύθερος νὰ βροντοφωνῇ πάντοτε τὸ «Ὁχι» του εἰς πᾶν ὅ,τι ἐπιβουλεύεται τὴν ἐσωτερικὴν του ἐλευθερίαν. Ὡς ἔλεγε χαρακτηριστικῶς ὁ Ἄπ. Παῦλος, «πάντα μοι ἔξεστιν, ἀλλ' οὐκ ἐγὼ ἐξουσιασθήσομαι ὑπό τινος» (Α' Κορ. ζ', 12). «Τὰ λόγια αὐτὰ εἶναι διὰ τῶν αἰώνων ὁ νικητῆριος παιὼν καὶ τὸ γλυκὺ ἄσμα ὄλων ἐκείνων, ποὺ κοντὰ στὸν Ἰησοῦ βρῆκαν τὴν ἀληθινὴν χαρὰ καὶ ἐλευθερία. Οἱ ψυχῆς τοὺς μοιάζουσι μὲ πουλιά, ποὺ ξέφυγαν ἀπ' τὸ σιδερένιο κλουβί τους καὶ φτερουγίζουσι ἀνάλαφρα πάνω ἀπ' τοὺς μυρωμένους καὶ λουλουδισμένους κήμπους τῆς ἀληθινῆς χαροῦμένης καὶ λυτρωμένης ζωῆς, μακριὰ ἀπ' τὴν ἀποπνικτικὴν ἀναθυμίασιν, ποὺ βγαίνουν ἀπὸ ἀκάθαρτα βαλτονέρια. Ἡ χριστιανικὴ αὐτὴ ἐλευθερία σκορπίζει μέσα στὴν ψυχὴ τὴν ἀνταύγειαν καὶ τὴν γλυκειὰν θαλπωρὴν τῆς ἀκόμῃ καὶ ὅταν τὸ σῶμα εἶναι ἀλυσσοδεμένο μέσα στὴν πύον σκοτεινὴν καὶ ὑγρὴν φυλακὴν. Εὐγλωττο σχετικὰ εἶναι τὸ παράδειγμα τῶν Ἀποστόλων καὶ πρώτων Χριστιανῶν, ποὺ

Η ΒΛΑΣΦΗΜΙΑ ΣΤΙΓΜΑ ΘΛΙΒΕΡΟ ΤΟΥ ΑΙΩΝΟΣ ΜΑΣ

6. ΠΑΡΑΝΟΜΙΑ Η ΒΛΑΣΦΗΜΙΑ

Στήν Γ' έντολή τοῦ Δεκαλόγου αὐτός ὁ Νομοδότης Θεός ἐνομοθέτησε· «Οὐ λήμψη τὸ ὄνομα Κυρίου τοῦ Θεοῦ σου ἐπὶ ματαίῳ· οὐ γὰρ μὴ καθάριση Κύριος τὸν λαμβάνοντα τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐπὶ ματαίῳ» ('Εξοδ. 20,7. Πρβλ. Δευτερ. 5,11). Μὴν ἀναφέρει, παραγγέλλει, τὸ ὄνομα Κυρίου τοῦ Θεοῦ σου μὲ κακὴ πρόθεσι καὶ χωρὶς λόγου, γιὰτὶ ὁ Κύριος δὲν θὰ θεωρήσῃ ἀθῶον ὅποιονδῆ-ποτε ἐπικαλεῖται τ' ὄνομά Του μὲ κακὴ πρόθεσι. Τὸ αὐτὸ ἐπα-ναλαμβάνει καὶ σ' ἄλλη περίστασι· «Θεὸν οὐ κακολογήσεις» ('Εξοδ. 22,28). Καὶ ἄλλοῦ· «Οὐ βεβηλώσετε τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ ὑμῶν» (Λευϊτ. 19,2). Δὲν περιορίζεται δὲ μόνον νὰ ἀπαγορεύσῃ, ἀλλὰ καὶ ἐπιβάλλει κυρώσεις, γιὰ νὰ δείξῃ τὴ βαρῦτητα τῆς ἐντο-λῆς Του αὐτῆς. Ὅποιοσδήποτε βλασφημῆσῃ τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου πρέπει νὰ θανατωθῇ μὲ λιθοβολισμό ἀπ' ὀλόκληρη τὴν Ἰουδαϊκὴ κοινότητα· εἴτε εἶναι προσήλυτος εἴτε εἶναι ἐντόπιος, πρέπει νὰ θανατωθῇ, ὅταν συλληφθῇ νὰ βλασφημῇ τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου» (Αὐτόθι, 24,16).

Ἐξ ὧν τούτων φανερώνεται πόσον ὁ Θεὸς ἀπεχθάνεται τὴν βλασφημίαν. Καὶ γι' αὐτὸ ἔδωκε νόμον ἱερὸν στοὺς ἀνθρώπους.

~~~~~
συχνὰ ἐσύροντο στὶς φυλακὰς. Ἡ ψυχικὴ ἐλευθερία χάριζε στὶς ψυχὰς τοὺς δύνامي, θάρρος, χαρὰ»⁴.

*

Ἐκ τῶν μέχρι τοῦδε ἀναπτυχθέντων συνάγεται, ὅτι, ἐὰν «πᾶς ὁ ποιῶν τὴν ἁμαρτίαν δούλος ἐστὶ τῆς ἁμαρτίας» ('Ιωάν. κ', 34), ἀντιθέτως «οὗ τὸ πνεῦμα Κυρίου, ἐκεῖ ἐλευθερία» (Β' Κορ. γ', 17). Δι' αὐτὸ, ἐὰν θέλωμεν νὰ ἀξιοποιηθῇ ἡ ἐθνικὴ ἐλευθερία, τὴν ὁποίαν ἀπεκτήσαμεν μὲ τόσας θυσίας, πρέπει νὰ ἔχωμεν καὶ τὴν πνευματικὴν ἐλευθερίαν, τὴν ὁποίαν μᾶς χαρίζει ὁ Χριστός. Ἡ ἐλευθερία αὕτη εἶναι τὸ μοναδικὸν θεμέλιον τῆς ἀληθοῦς χαρᾶς καὶ εὐτυχίας.

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΘΕΟΔΩΡΟΥ

Καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης

4. Εὐαγγέλου Θεοδώρου, Ἄληθινὴ ἐλευθερία, περιοδ. «Χριστιανικὴς πενιές», Ἀπρίλιος 1948. ἀρ. φύλλου 33, σελ. 3-4.

Εἰς τὴν Καινὴν Διαθήκην ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς συμπληρώνει αὐτὸν τὸν ἅγιον νόμον, μὲ τὴν προειδοποίησι, ὅτι ἂν δὲν προσέξουν οἱ ἄνθρωποι καὶ φθάσουν στὸ ἔσχατο σημεῖο τῆς βλασφημίας, τότε δὲν θὰ λογοδοτήσουν ἀπλῶς μπροστὰ στὸ ἀδέκαστο Κριτήριό Του, ἀλλὰ καὶ θὰ καταδικασθοῦν αἰωνίως (Ματθ. ιβ', 36-37).

Ἐπάρχει, λοιπόν, ἡ θεϊκὴ νομοθεσία. Παράλληλα ὅμως πρὸς αὐτὴν ὑπάρχει καὶ ἡ πολιτικὴ, ἡ ὁποία εἰς ἐκείνην, βέβαια, ἔχει τὴν ἀρχὴν τῆς.

Ἀπ' τὴν ἀρχαιότητα ὅλα τὰ χριστιανικὰ κράτη προβλέπουν τὴν ἀπαγόρευσι τῆς βλασφημίας. Εἰς τὸ ἑλληνοχριστιανικὸν μας Βυζάντιον τὸ Ἰουστινιάνειον δίκαιον θεωροῦσε σὰν αἴρεσι τὴ βλασφημία. Καὶ σὲ μᾶς, κατὰ τὶς σχετικὰς διατάξεις τοῦ ποινικοῦ κώδικος, ἀπαγορεύεται ἡ βλασφημία. Ἐπομένως ἡ διάπραξις τῆς βλασφημίας ἀντίκειται καὶ ἀντιβαίνει ἐξ ὀλοκλήρου καὶ εἰς τὸν θεῖον, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸν ἀνθρώπινον νόμον. Ἄρα ἡ καταπάτησις αὐτῶν συνεπάγεται παρανομίαν. Καὶ εἶναι πολὺ πῦρ μεγάλῃ, ἀφοῦ ἀντιστρατεύεται κυρίως στὸν ἱερὸ νόμον τοῦ Θεοῦ. Γι' αὐτὸ ὅμως καὶ θὰ ἐλεγχθοῦν ἀδυσώπητα οἱ παρανομοῦντες (Β' Πέτρ. β', 16). Καὶ ἀσφαλῶς θὰ τιμωρηθοῦν.

7. ΤΙΜΩΡΕΙΤΑΙ Η ΒΛΑΣΦΗΜΙΑ

α) Κατὰ τὴν Θεῖαν Νομοθεσίαν. Εἰς τὴν Παλαιὰν Διαθήκην αἱ σχετικαὶ διατάξεις εἶναι πολὺ αὐστηραί. Κατ' ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ, ἐπιβάλλεται θανατικὴ ποινὴ εἰς τὸν βλασφημοῦντα τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ. «Καὶ ἐλάλησε Κύριος πρὸς Μωϋσῆν λέγων· ἐξάγαγε τὸν καταρασάμενον ἔξω τῆς παρεμβολῆς, καὶ ἐπιθήσουσι πάντες οἱ ἀκούσαντες τὰς χεῖρας αὐτῶν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ καὶ λιθοβολήσουσιν αὐτὸν πᾶσα ἡ συναγωγὴ· καὶ τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ λάλησον καὶ ἔρεῖς πρὸς αὐτοῦς· ἄνθρωπος ὅς ἐάν καταράσῃται Θεόν, ἀμαρτίαν λήψεται· ὀνομάζω αὐτὸν πᾶσα ἡ συναγωγὴ Ἰσραὴλ» (Λευϊτ. κδ', 13-16). Αὐτὴ ἦταν ἡ ἀπάντησις τοῦ Θεοῦ, ὅταν μ' εὐλάβεια μεγάλῃ Τὸν ἠρώτησεν ὁ Μωϋσῆς τί διατάσσει δι' αὐτὸν πού συνέλαβον νὰ βλασφημῇ Αὐτὸν μὲ ἀναισχυντία. Καὶ ἐξετέλεσαν τὴν θεϊκὴ αὐτὴ ἐντολή, πρὸς παραδειγματισμόν. Γιατί, ὅλος ὁ λαὸς ὠδήγησε τὸν βλάσφημον ἔξω ἀπ' τὸ στρατόπεδο καὶ τὸν ἐλιθοβόλησε (Αὐτόθι, 23). Εἰς τὸ βιβλίον τῆς Σοφίας Σολομῶντος γράφεται· «Οὐκ ἀθώωσει (ὁ Θεὸς) βλάσφημον ἀπὸ (ἐνεκα) χειλῶν αὐτοῦ, ὅτι νεφρῶν αὐτοῦ μάρτυς ὁ Θεὸς καὶ τῆς καρδίας αὐτοῦ ἐπίσκοπος ἀληθῆς καὶ τῆς γλώσσης ἀκουστής» (α', 6). Εἰς ἄλλην περίστασιν, ὅταν, μὲ

ἀσεβῆ συμπεριφορά, ἐγκατέλειψαν οἱ Ἰσραηλῖται τὸν Θεόν, καὶ τὸν ἐβλασφήμησαν μὲ τὴν ἀπιστίαν των, προειδοποίησε μὲ τὸν Προφήτην Ἡσαΐαν: εἰς ἐκείνους οἱ ὅποιοι μ' ἐγκατέλειψαν κ' ἐθύσασαν πρὸς τὰ εἰδωλα τῶν ψευδοθεῶν εἰς τὰ ὄρη καὶ μ' ἐβλασφήμησαν εἰς τοὺς λόφους, θὰ ἀνταποδώσω καὶ θὰ τιμωρῶ αὐτοὺς αὐστηρὰ διὰ τὰ ἔργα των αὐτὰ (65,7). Θὰ ἐκλέξω τὸν βασιανισμὸν των (Αὐτόθι 66,4).

Εἰς τὴν Ἀγίαν Γραφήν γνωστὴ εἶναι καὶ ἡ τιμωρία τοῦ Σενναχηρίμ, βασιλέως τῶν Ἀσσυρίων. Ἀγέρωχος καὶ ἰταμὸς ἐξεστράτευσεν μὲ πολυάριθμον στρατὸν ἐναντίον τῆς Ἱερουσαλήμ. Στὸ φοβερό του πέρασμα ὅλοι ἐπανικοβλήθησαν ἀπ' τὴν ἀγριότητα καὶ τὸ πολεμικὸ του μένος. Ὁ Ἐζεκίας, βασιλεὺς τοῦ Ἰούδα, ἔστειλεν ἀπεσταλμένους γιὰ νὰ ἐξεμυνίσῃ αὐτὸν, νὰ ζητήσῃ εἰρήνην· καὶ νὰ ὑπενωθῇ εἰς αὐτὸν ὅτι ὁ δίκαιος καὶ ἀληθινὸς Θεὸς εἶναι ὁ ὑπερασπιστὴς τῆς πόλεως καὶ τοῦ λαοῦ τοῦ Ἰσραήλ. Ἡ ἀπάντησις εἰς τὰς προτάσεις αὐτὰς ἦτο σκαιά. Περιέπαιξε τὸν Θεόν. Καὶ ἐβλασφήμησε τὸν Κύριον. Μὴ ἀφήνετε — εἶπε — τὸν Θεόν, εἰς τὸν ὅποιον πιστεύετε, νὰ σᾶς ἐξαπατᾷ, λέγων ἡ Ἱερουσαλήμ δὲν θὰ παραδοθῇ εἰς τὴν χεῖρα τοῦ βασιλέως τῆς Ἀσσυρίας!

Περίτρομος ὁ Ἐζεκίας κατέφυγεν εἰς τὸν Κύριον τῶν Δυνάμεων. Ἐζήτησε τὴν ἰδικὴν Του βοήθειαν καὶ συνδρομὴν διὰ τὴν συντριβὴν τοῦ ἰταμοῦ καὶ βλασφήμου ἐπιδρομῆς.

Καὶ ὁ Θεὸς ἤκουσε τὰς προσευχὰς τοῦ εὐσεβῆ βασιλιᾶ. Ἔστειλε τὸν προφήτην Ἡσαΐαν καὶ τοῦ διεμύνησε τὰς βουλὰς Του: Αὐτὰ τὰ λόγια λέγει ὁ Κύριος, τοῦ εἶπε. Μὴ φοβῆσαι τὰ λόγια πού ἄκουσες καὶ μὲ τὰ ὅποια μ' ἐβλασφήμησαν οἱ ἀπεσταλμένοι τοῦ Σενναχηρίμ. Ἴδου, ἐγὼ θὰ ἐμβάλω σ' αὐτὸν πνεῦμα, ὥστε ὅταν ἀκούσῃ κάποιαν κακὴν ἀγγελίαν, νὰ φύγῃ στὴν χώραν του, καὶ θὰ κάμω αὐτὸν νὰ πέσῃ ἀπὸ κτύπημα ξίφους σ' αὐτὴν τὴν χώραν του, μὴ τις φθάσῃ ἐκεῖ. Κ' ὕστερα ὁ θεόπνευστος προφήτης ὕψωσε τὴν φωνὴν του γιὰ δευτέρη φορά: Αὐτὰ εἶναι τὰ λόγια — εἶπε — τὰ ὅποια ἀπευθύνει ὁ Κύριος ἐναντίον (τοῦ βλασφήμου βασιλέως): σὲ περιφρονεῖ, σὲ περιγελά ἡ παρθένος θυγάτηρ τῆς Σιών! Ὅπισω σου κινεῖ τὴν κεφαλὴν ἡ θυγάτηρ τῆς Ἱερουσαλήμ. Ποιὸν ἐξύβρισες; καὶ ποιὸν ἐβλασφήμησες; Ἐναντίον ποίου ὕψωσες μὲ ἀσέβεια τὴν φωνὴν σου κ' ἐσήκωσες ὑψηλὰ τὰ μάτια σου; Ἐναντίον τοῦ Ἁγίου τοῦ Ἰσραήλ!... Ἐπειδὴ ἐξεμάνης ἐναντίον μου καὶ ἡ ἀλαζονία σου ἀνέβηκε σ' αὐτιά μου, γι' αὐτὸ θὰ βάλω τ' ἀγκίστρι μου στοὺς μυκτῆρας σου καὶ τὸ χαλινάρι μου στὰ χεῖλη σου, καὶ θὰ σὲ ἀναγκάσω νὰ ἐπιστρέψῃς

ὀπίσω στήν χώρα σου ἀπ' τὸν ἴδιο δρόμο πού ἦλθες (Δ' Βασ. 19, 6-7, 20-22, 28).

Καὶ πραγματικά. Κατ' ἐκείνην τὴν νύκτα ὁ Ἄγγελος τοῦ Κυρίου ἐπῆγε στὸ στρατόπεδο τῶν Ἀσσυρίων κι' ἐφόνευσε ἑκατὸν ὀγδόντα πέντε χιλιάδες. Καὶ ὅταν σηκώθηκαν ἑνωρὶς τὸ ἄλλο πρωῒ (οἱ ὑπόλοιποι εἶδαν πὼς) ὅλοι ἐκεῖνοι ἦσαν πτώματα. Τότε ὁ Σενναχηρίμ, ὁ βασιλεὺς τῆς Ἀσσυρίας, σηκώθηκε κ' ἐφυγε· καὶ ἐπέστρεψε κ' ἐγκατεστάθη στήν Νινευί. Ἄλλ' ἐνῶ αὐτὸς προσκυνοῦσε εἰς τὸν ναὸν (τῶν εἰδώλων) τοῦ Νερασάρ τὸν ἐφόνευσαν μὲ τὸ ξίφος (Αὐτόθι, 35-37). Πρβλ. Παραλειπ. Β', κεφ. 32).

Στὴν Καινὴ Διαθήκη παράδειγμα τιμωρίας τῆς βλασφημίας βλέπομε στήν Α' πρὸς Τιμόθεον ἐπιστολήν, ὅπου γράφει ὁ Ἀπόστολος Παῦλος πὼς ὑπέβαλε σὲ ἐξωεκκλησιασμό καὶ ἀφορισμὸ τὸν Ὑμέναιον καὶ τὸν Ἀλέξανδρον, γιὰ νὰ τιμωρηθοῦν καὶ νὰ συνετισθοῦν, ὥστε νὰ σταματήσουν νὰ βλασφημοῦν. «Ἦν (ἀγαθὴν συνείδησιν) τινὲς ἀπωσάμενοι περὶ τῆ πίστιν ἐναυάγησαν· ὧν ἔστιν Ὑμέναιος καὶ Ἀλέξανδρος, οὓς παρέδωκα τῷ σατανᾷ, ἵνα παιδευθῶσι μὴ βλασφημεῖν» (α', 19-20).

Πολλὰ παραδείγματα ἀπ' τῆ ζωὴ μας θὰ ἠμπορούσαμε ν' ἀναφέρωμε χαρακτηριστικὰ περὶ τοῦ πόσον τιμωρεῖται ἀπὸ τὸν Θεὸν ἡ βλασφημία. Σύγχρονα συμβάντα σὲ βλασφήμους εἶναι τόσο συγκλονιστικά, πού προκαλοῦν θεῖον φόβον.

Διηγοῦνται πὼς, κατὰ τὸν πόλεμο τοῦ 1912, ἓνα βράδυ, μόλις εἶχε τελειώσει ἡ μάχη, ἓνας στρατιώτης ἄρχισε, γιὰ ἀσημαντὴ ἀφορμὴ, νὰ βλασφημῇ τὸν Χριστόν, τὴν Παναγίαν, τὸν Τίμιον Σταυρόν!... Στὸ ἀκουσμα τούτων τῶν βλασφημιῶν ἐφριξάν οἱ στρατιῶται, πού ἦταν ἐκεῖ πλησίον. Καὶ ἠθέλησαν νὰ τοῦ συστήσουν νὰ μὴ βλασφημῇ τὰ θεῖα, ἀφοῦ μάλιστα εὐρίσκονται στὸν πόλεμο καὶ κινδυνεύουν ἀπὸ στιγμή σὲ στιγμή. Ἐκεῖνος ὁμως ὠργίσθηκε κι' ἄρχισε μὲ περισσότερη μανία νὰ βλασφημῇ. Τότε ὁμως, μολονότι εἶχε τελειώσει ἡ μάχη, ἓνας κρότος ἀκούστηκε ἀπ' τὸ ἐχθρικό στρατόπεδο καὶ μία ὀβίδα διέσχισε τὸν ἀέρα καὶ σφηνώθηκε στὸ στόμα τοῦ βλασφήμου. Κατάλαβαν ὅλοι πὼς εἶναι τοῦτο τιμωρία τοῦ Θεοῦ. Τὸν ἔθαψαν σὲ λίγο. Ἀλλὰ μόλις ἀπομακρύνθηκαν, δευτέρη ὀβίδα μεγαλύτερη διευθύνθηκε πρὸς τὸν τάφο του, τὸν ὁποῖον ἀνέσκαψε, κι' ἐσχόρπισε σὲ πολλὰ μικρὰ κομμάτια τὸ πτώμα τοῦ βλασφήμου. Τρομαγμένοι τώρα οἱ στρατιῶται ἔκαμαν τὸ σημεῖον τοῦ Σταυροῦ κ' εἶπαν μ' ἓνα στόμα: Ὁ Θεὸς τιμωρεῖ τόσο πολὺ τὴν βλασφημία, πού δὲν θέλει οὔτε αὐτὴ ἡ γῆ νὰ δέχεται τὸ ἄθλιο πτώμα τοῦ βλασφήμου.

Ἀλλὰ καὶ πρὶν ἀπὸ δέκα περίπου χρόνια στήν Κέρκυρα,

κατὰ τὴν ὥρα τῆς λιτανεύσεως τοῦ ἱεροῦ σκηνώματος τοῦ Ἁγίου Σπυρίδωνος, ἓνας ἀστυφύλακας — ὄργανον τῆς τάξεως — ἐξεστόμισε βλάσφημα λόγια κατὰ τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου. Δὲν πρόλαβε ὅμως νὰ τελειώσῃ κ' ἔπεσε κάτω παράλυτος καὶ μὲ ἀκατάσχετη αἱμορραγία. Ἡ Ἀστυνομία τὸν ἀπέλυσε ἀμέσως ἀπ' τὴν θέσιν του. Οἱ συγγενεῖς του τὸν εἰσήγαγαν σὲ Νοσοκομεῖο, ὅπου ἀρκετὰ τυραννίστηκε καὶ σωφρονίστηκε. Ἐζήτησε τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ. Ἐδειξε εἰλικρινῆ μετάνοια. Κ' ἔτσι ἔλαβε τὴ θεία συγχώρησι. Ἀργότερα ἡ ὑγεία του ἀποκατεστάθηκε. Ἀλλὰ τοῦ ἄφησε ἀρκετὰ σημεῖα. Κ' ἔκτοτε δείχνοντας αὐτὰ σ' ὄλους καὶ διηγούμενος τὸ πάθημά του, συμβούλευε μὲ θέρμη νὰ μὴ βλασφημήσουν ποτέ, κ' ὅσοι βλασφημοῦν νὰ κόψουν τὸ κακὸ αὐτὸ ἐλάττωμα, γιατί ἀλλοίμονό τους.

β) Κατὰ τὴν ἀνθρώπινη νομοθεσία. Νομοθετικὰ μέτρα πρὸς τιμωρίαν τῶν βλασφημιῶν καὶ περιορισμοῦ τοῦ ἀδικήματος τῆς βλασφημίας ἔλαβον ὅλα τὰ χριστιανικὰ κράτη.

Κατὰ τὴν 77ην Νεαράν τοῦ Ἰουστινιανοῦ, ἐκεῖνοι ποὺ ἐβλασφημοῦσαν τὸν Θεὸν καὶ τὰ θεῖα ἐτιμωροῦντο μὲ τὴν ἐσχάτην τῶν ποινῶν, δηλ. τὸν θάνατον. Κατὰ τὸν μεσαιῶνα οἱ συλλαμβανόμενοι βλάσφημοι ἀφωρίζοντο ἂν ἦσαν λαϊκοὶ, οἱ δὲ Κληρικοὶ καθηροῦντο. Κατὰ τὸν ΙΣΤ' αἰῶνα οἱ βλάσφημοι ἐτιμωροῦντο μὲ μεγάλην χρηματικὴν ποινήν, μὲ ἀτίμωσιν ἢ καὶ ἐξορίαν. Ἐὰν ἦσαν πτωχοὶ καὶ δὲν ἤμποροῦσαν νὰ πληρώσουν τὸ ἐπιβαλλόμενον πρόστιμον, ἐπεβάλλετο στιγματισμὸς μὲ δημοσία ἔκθεσι καὶ διαπόμπευσι ἢ μαστίγωσι. Καὶ σὲ περίπτωσι ὑποτροπῆς μὲ κοπή ἢ μὲ τρύπημα τῆς γλώσσης ἢ τῶν χειλέων ἢ καὶ μὲ αὐστηρὴ φυλάκισι.

Εἰς ἡμᾶς, ὁ νόμος τοῦ 1837 προέβλεπε αὐστηρὴ τιμωρία κατὰ τῆς βλασφημίας. Ἀργότερα ὁ ποινικὸς νόμος ἐχαρακτήρισεν αὐτὴν ὡς ἀδίκημα, τὸ ὁποῖον ἀνάγεται στὴν κατηγορίαν τῶν ἀδικημάτων, ποὺ ἀντίκειται εἰς τὰς βάσεις τῶν καθεστώτων νόμων. Διὰ τοῦ ἀρθρ. 152, τὸ ὁποῖον ἀντικαταστάθηκε μὲ τὸ ἀρθρ. 18, τοῦ νόμου περὶ ἐξυβρίσεως, καταδικάζεται σὲ φυλάκισι τὸ πολὺ τριῶν μηνῶν καὶ σὲ ὑποτροπὴ τὸ πολὺ σὲ ἕξ μῆνες, ἐκεῖνος ποὺ προσέβαλλε τὸ ὀφειλόμενον σέβας πρὸς τὸν Δημιουργὸν τοῦ παντός εἴτε σὲ δημοσία ὀμιλία ἢ διδασκαλία εἴτε μὲ σύγγραμμα ἢ συμβολικὴ παράστασι. Ἀλλὰ τὸ ἀρθρον αὐτὸ καταργήθηκε ἀπὸ τὸ ἀρθρον 70 τοῦ νόμου 5060 «περὶ τύπου, προσβολῶν τιμῆς κλπ.» τοῦ 1931. Ὁ νόμος ὅμως 5999 τοῦ 1934 ὁ ὁποῖος ἐπακολούθησε ἐθέσπισε εἰδικὰ τὸ ἀδίκημα τῆς βλασφημίας, καὶ ἐτιμῶρει μὲ

πρόστιμο ἢ μὲ φυλάκισι ἢ καὶ μὲ τὶς δυὸ μαζὶ τὶς ποινὲς καθέναν ποῦ ἤθελε ἐκδηλώσει ἔλλειψι σεβασμοῦ πρὸς τὸ θεῖον.

Ὁ ποινικὸς κώδιξ, ποῦ ἰσχύει σήμερα, στὸ ἄρθρον 198 προβλέπει τὸ ἐγκλημα τῆς κακοβούλου βλασφημίας. Κατ' αὐτὸν μὲ φυλάκισι μέχρι δύο ἐτῶν τιμωρεῖται ἐκεῖνος, ποῦ δημοσίως καὶ κακοβούλως, μὲ ὅποιοδήποτε τρόπο, καθυβρίζει τὸν Θεόν. Ὅποιος δὲ ἐκδηλώνει φανερά μὲ βλασφημίες ἔλλειψι σεβασμοῦ πρὸς Αὐτόν, τιμωρεῖται μὲ φυλάκισι τριῶν μηνῶν. Σ' αὐτὸ τὸ ἐγκλημα περιλαμβάνεται ὄχι μόνον ἡ προφορικὴ ἐξύβρισις, ἀλλὰ κι' ἐκείνη ποῦ γίνεται μὲ ἔγγραφον, μὲ εἰκόνες, μὲ κινήματα, μὲ συμβολικὲς παραστάσεις κλπ..

Θὰ λέγαμε, ὅτι εἶναι ἀσήμανται αἱ ποιναὶ αὐταὶ κατὰ τῶν βλασφημῶν, ὅταν λάβωμε ὑπ' ὄψιν, ὅτι πρὸ καιροῦ ἡ βουλή τῶν Ἑλλήνων ἐψήφισε νόμον, ὁ ὁποῖος ἐπιβάλλει αὐστηρὴ ποινὴ, μέχρι φυλακίσεως τριῶν ἐτῶν, γιὰ καθένα ποῦ ἀπρεπῶς ἐκφράζεται κατὰ τοῦ προσώπου ἀρχηγοῦ ὁποιουδήποτε πολιτικοῦ κόμματος. Ἄλλ' ἐκτὸς αὐτοῦ, ἂν κανεὶς τολμήσῃ καὶ ὑβρίσῃ τὸν Βασιλέα πολὺ αὐστηρότερες τιμωρίες θὰ τοῦ ἐπιβάλλουν. Γιὰ τὸν Θεὸν ὅμως; Γιὰ τὰ ὅσια καὶ ἱερά τοῦ Ἔθνους; Ἐλάχιστα μέτρα! Τοῦλάχιστον ἂν ἐφηρμόζοντο τὰ προβλεπόμενα, ἔστω καὶ μηδαμινὰ μέτρα, θὰ ἦταν διαφορετικὴ ἡ κατάστασις. Γιατί, δυστυχῶς, οἱ ἀρμόδιοι, ψυχροὶ καὶ ἀδιάφοροι, ἀδρανοῦν. Ἴσως γιὰ πολλοὶ τῶν ἀρχόντων μας, πρῶτοι αὐτοὶ βλασφημοῦν τὰ θεῖα, φανερά μάλιστα, χωρὶς ἐντροπὴ ἢ θεῖου φόβου. Ἄλλ' εἶναι παρατηρημένο, πὼς καὶ μερικοὶ δικασταί, σὲ πολλὰ συγκεκριμέναις περιστάσει, ἐνῶ σ' ἄλλα ζητήματα, κατὰ πολὺ ἀσήμαντα καὶ ἀνάξια ἴσως λόγου, φαίνονται σκληροὶ καὶ αὐστηροὶ στὶς ἀποφάσεις των, σὲ περίπτωσι βλασφημίας, ἔδειξαν ἀπαράδεκτη ἀδιαφορία καὶ δὲν ἐφήρμοσαν οὔτε τὸν ἰσχύοντα νόμο, ὅσο ἐλαστικὸς κι' ἂν εἶναι.

Θὰ ἦτο δυνατόν ν' ἀπαριθμήσωμε πλεῖστα παραδείγματα. Χάριν ὅμως συντομίας προχωροῦμε γιὰ νὰ ἴδωμε τὴν βλασφημίαν τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν θεῶν ἀπὸ ἄλλῃ πλευρᾶ.

(Συνεχίζεται)

Ἄρχιμ. ΦΙΛΑΡΕΤΟΣ ΒΙΤΑΛΗΣ
Ἱεροκλήριξ Ἱ. Μητροπόλεως Νικοπόλεως

ἀποφοίτους τὰ πτυχία ὡς καὶ δέματα περιέχοντα διάφορα βιβλία κατὰλληλα διὰ τὸ ἔργον των, προσφερόμενα ὑπὸ τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας. Ἐν συνεχείᾳ ὁ Μακαριώτατος ἀνήλθεν εἰς τὴν μεγάλην αἴθουσαν τῆς Μονῆς, ἔνθα ὁ Ἱγούμενος αὐτῆς Παν. Ἀρχιμ. Ἀθανάσιος Κουτογιάννης, μετὰ σύντομον προσφώνησιν, ἐδεξιώθη τὸν Μακαριώτατον, τοὺς Σεβ. Ἀρχιερεῖς, τοὺς Καθηγητὰς καὶ σπουδαστὰς τοῦ Φροντιστηρίου.

Ἡ ὁμιλία τοῦ Διευθυντοῦ ἔχει ὡς ἀκολούθως:

«Διὰ 15ην φορὰν, Μακαριώτατε, ἀναπέμπεται ἐν τῷ Καθολικῷ τῆς σεβασμίας ταύτης Μονῆς εὐχαριστήριος δέησις πρὸς τὸν τῆς Ἐκκλησίας Δομήτορα καὶ Δοτῆρα παντὸς ἀγαθοῦ, ἐπὶ τῇ λήξει τῶν ἐργασιῶν τοῦ «Πνευματικοῦ Φροντιστηρίου Κληρικῶν Ἑλλάδος». Πεντεκαίδεκα σειραὶ ἱερέων ἐξ ὅλων σχεδὸν τῶν Ἱ. Μητροπόλεων τῆς Ἐπικρατείας ὀρμωμένων, διήλθον ἐκ τοῦ Πνευματικοῦ τούτου Κέντρου, κατὰ περιόδους — εἰς διάστημα τεσσάρων καὶ ἡμίσεος ἐτῶν — τοῦ ἀριθμοῦ αὐτῶν συμποσομένου μέχρι τοῦδε εἰς 440, μὴ ὑπολογιζομένων βεβαίως τῶν ἐτέρων 80 μελῶν τοῦ «Φροντιστηρίου Κατηχητικῶν Στελεχῶν», λειτουργοῦντος, ἐπίσης ἐνταῦθα, κατὰ τοὺς θερινούς μῆνας.

Α'. «Κατάκτησιν ἀξιόλογον» τῆς ἀγίας μας Ἐκκλησίας καὶ «σταθμὸν σημαντικόν» εἰς τὰ χρονικὰ της ἀποτελεῖ, κατὰ κοινὴν ὁμολογίαν, ἡ ἴδρυσις τοῦ Φροντιστηρίου τούτου. Εἶναι μία «κραυγὴ ἐλπίδος» διὰ μίαν καλλίτεραν αὔριον. Κραυγὴ μέσα εἰς τὴν μοναστηριακὴν γαλήνην, ἐνθυμίζουσα τὸ λόγιον τοῦ Θεοφόρου Ἰγνατίου: «Μυστήριον κραυγῆς, ἐν ἡσυχίᾳ Θεοῦ πεπραγμένου». Καὶ ὅπως ἄλλοτε ὁ τῶν ἔθνῶν Ἀπόστολος «μετεκαλέσατο τοὺς Πρεσβυτέρους τῆς Ἐκκλησίας» Ἐφέσου, ἐν Μιλήτῳ εὐρισκόμενος (Πράξ. 20,17), οὕτω καὶ ἡ Ἥγεσία τῆς καθ' ἡμᾶς Ἐκκλησίας συγκεντρώνει ἐπὶ τὸ αὐτὸ τοὺς Πρεσβυτέρους της, ἵνα τοὺς καταρτίσῃ εἰς «Πρεσβυτέρους ἐπὶ τῆς Μετανοίας», ὡς ὠνομάζοντο ἄλλοτε οἱ Πνευματικοί.

Διὰ τοῦτο ἀγῆρως ἔσται ἡ μνήμη τοῦ σχόντος τὴν ἔμπνευσιν τῆς ἰδρύσεως — διὰ τῆς γνωστῆς βασιλικῆς χορηγίας — τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ τούτου σεμνεῖου, τοῦ μακαριστοῦ δ.λ.ν. Ἀρχιεπισκόπου κυροῦ Θεοκλήτου. Ἡ μακαρία του ψυχῆ, ἡ «ἐν οὐρανίοις θαλάμοις» ἔμπεριπατοῦσα ἤδη, θὰ παρακολουθῇ τὰ τελούμενα σήμερον καὶ θὰ σκιρτᾷ «ἀγαλλομένῳ ποδί». Ἔτι περισσότερον δὲ θὰ ἀγάλλεται, διότι τὸν «κόπον τοῦτον τῆς ἀγάπης» του καὶ τῆς Ἀρχιεπισκοπικῆς του μερίμνης τὸν καρπὸν ἐμπιστεύεται ἡ Θ. Πρόνοια εἰς τὰς στιβαρὰς καὶ στοργικὰς χεῖρας τῆς Ὑμετέρας Μακαριότητος, τῆς τὸ πηδάλιον τῆς ἱερᾶς ὁλκάδος ἤδη ἀναλαβούσης, εἰς διαδοχὴν ἐκείνου, καί, μετὰ τὴν ἐπιτυχῆ οἰακοστροφίαν τῶν Ἀποστολικῶν Ἐκκλησιῶν Ἐφέσου, Φιλαδελφείας καὶ Φιλίππων, μετακληθείσης εἰς:

τὴν ἐπίσης Ἀποστολικὴν Καθέδραν Ἀθηνῶν, ἐφ' ἧς βουλή τοῦ Ὑψίστου ὕψωσε Σε εἰς οὕτω δυσχειμέρους καιροῦς.

Ἡ μετὰ τῆς ἐκλογῆς καὶ ἀναρρήσεως τῆς Ὑμετέρας Μακαριότητος εἰς τὸν Ἀρχιεπισκοπικὸν Θρόνον συνδεθεῖσα παροῦσα Σειρὰ τῶν Ἱερέων ἀπηρτίσθη ἐξ 27 ἱεροπρεπῶν Ἐφημερίων διαφόρων Ἱ. Μητροπόλεων τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, τῆς Ἐκκλησίας Κρήτης καὶ τῆς Δωδεκανήσου. Μὲ ἐπιμέλειαν καὶ ζῆλον ἐπαινετὸν παρηκολούθησαν οὗτοι ἅπαντα τὰ μαθήματα, τὰ ὁποῖα ἐδίδαξαν ἐμπνευσμένοι Καθηγηταί, κληρικοὶ καὶ λαϊκοί, οἵτινες μὲ συνείδησιν τῆς εὐθύνης καὶ μὲ μίαν μετάγγισιν, τρόπον τινα, ψυχῆς πρὸς ψυχὴν, ἐξάγοντες ἐκ τοῦ θησαυροῦ τῆς καρδίας αὐτῶν καινὰ καὶ παλαιά, συνέβαλον σπουδαίως εἰς τὴν ἐπιτυχίαν τῶν σκοπῶν τοῦ πνευματικοῦ μας τούτου Κέντρου.

Β'. Ὡς καὶ κατὰ τὰς προηγηθείσας Περιόδους, κατεβλήθη προσπάθεια δημιουργίας μιᾶς ἀτμοσφαιρας Ὁρθοδόξου πνευματικότητος, τῆς ὁποίας ὁ ὕψηλός τόνος καὶ ἡ ἐπίσης ὕψηλὴ θερμοκρασία, παρὰ τὴν ἀντίθεσιν τοῦ ψυχροῦ χειμερινοῦ κλίματος τῆς Πεντέλης, ἐθέρμαινε καὶ ἐζωογόνοι τὰς ψυχὰς τῶν σπουδαστῶν μας, τῶν ὁποίων καθῆκον ὀφειλετικὸν θεωρῶ, ὅπως ἐξαγγείλω τὸν ἔπαινον καὶ δημοσίᾳ. Παραλλήλως πρὸς τὴν παροχὴν τῶν ἀπαραιτητῶν γνώσεων, ἀναφερομένων κυρίως εἰς τὸ ἀγιώτατον Μυστήριον τῆς ἱ. Ἐξομολογήσεως, μὲ τὴν λύσιν, ἐξ ἄλλου, ἀποριῶν, τῆς καλῶς ἐννοουμένης ψυχαγωγίας, ἐπισκέψεις μορφωτικὰς καὶ περιπάτους, τὴν κατ' ἰδίαν ἀναστροφὴν μας, τὴν μουσικὴν τοῦ Κατηχ. Σχολείου, ἱερὰν συμμελέτην καὶ συμπροσευχὴν τόσον εἰς τὸ Καθολικὸν τῆς φιλοξένου Μονῆς, ὅσον καὶ εἰς τὴν αἴθουσαν διδασκαλίας, εἰς τὴν τράπεζαν ἢ εἰς τὸν Ναῖσκον τοῦ Ἀγ. Τιμοθέου, «ἐν ἑσπέρᾳ καὶ πρωτῇ καὶ μεσημβρίᾳ», σὺν τούτοις, λέγω, κατεβλήθη προσπάθεια τონώσεως καὶ ἀναβαπτισμοῦ τοῦ ζήλου τῶν προσφιλῶν συμπρεσβυτέρων. Εἰδικώτερον ὁμως ἐπεδιώχθη ἡ τόνωσις τῆς ἐκκλησιαστικῆς συνειδητέσεως τῶν Μελῶν τοῦ Φροντιστηρίου μας κατὰ τὴν λήξανσάν περίοδον, καθ' ἣν καὶ μέχρι τοῦ ἡσυχου καὶ ἱεροῦ τούτου τόπου τῆς περισυλλογῆς ἔφθανον αἱ ἀπηχήσεις τοῦ σάλου, τοῦ συνταράξαντος τὴν Ἐκκλησίαν, οἱ δὲ σπουδασταὶ μὲ ἐξῆσαν καὶ οὗτοι τὰς δραματικὰς ἐκείνας ἡμέρας. Γονυκλιεῖς οἱ λευίται οὗτοι τῆς Χάριτος προσηύχοντο καθ' ἑκάστην ἑσπέραν καὶ μὲ ἀλαλήτους στεναγμοὺς καὶ δακρῶν σταλαγμοὺς ἰκέτεον τὸν Δομήτορα τῆς Ἐκκλησίας, ἵνα «ποιήσῃ ἔλεος μεθ' ἡμῶν» καὶ «κολοβώσῃ τὰς ἡμέρας» τῆς δοκιμασίας τῆς Ἐκκλησίας, «ἣν περιεποιήσατο τῷ ἰδίῳ αὐτοῦ αἵματι». Ἡσθάνθημεν οἱ πάντες ἐνταῦθα, μὲ τὸν συμπνευματισμὸν μας, τὴν ἐν μέσῳ ἡμῶν παρουσίαν τοῦ Ἀρχηγοῦ τῆς Ἐκκλησίας Σωτῆρος Χριστοῦ, ἡ-

σθάνθημεν νὰ ζωντανεύη μέσα μας ἡ ἀγάπη καὶ ἀφοσίωσις πρὸς τὴν Μητέρα Ἐκκλησίαν. «Ἐκ βαθέων» εὐχαριστοῦμεν τὸν Εὐλογητὸν Κύριον, διότι οὕτω παρεμύθησε τὰς ψυχὰς μας καὶ μᾶς ἐνίσχυσεν, ὥστε νὰ αἰσθανθῶμεν ὅλον τὸ μεγαλεῖον τῆς Ἁγίας Ἐκκλησίας, ἡ ὁποία δὲν εἶναι κατασκευασμὰ τι ἀνθρώπινον, ἀλλὰ θεία οἰκοδομή, βασιλεία πνευματικὴ καὶ κράτος ψυχῶν με Κυβερνήτην τὸν Χριστόν. Εἶναι «αὐτὸς ὁ Χριστὸς εἰς αἰῶνα παρτεινόμενος καὶ μεθ' ἡμῶν ἀναστρεφόμενος» κατὰ τὸν ἱ. Αὐγουστίνον. Τελειοτάτη ἔκφρασις τῆς τελειότερας θρησκείας, (παρὰ τὰς ἀδυναμίας τῶν μελῶν της), καὶ θεσμὸς ἀκατάλυτος. Εἶναι ἡ ὄρατὴ παρουσία τοῦ ἀοράτου ἐν τῷ κόσμῳ. Τὸ μεγαλύτερον ἔργον τοῦ Θεοῦ μετὰ τὴν ἐνσάρκωσιν εἶναι ἡ ἴδρυσις τῆς Ἐκκλησίας. Εἶναι ἡ μόνιμος ἐνανθρώπησις τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, ὁ ὁποῖος «ἠγάπησεν αὐτὴν καὶ ἑαυτὸν παρέδωκεν ὑπὲρ αὐτῆς, ἵνα αὐτὴν ἀγιάσῃ...» (Ἐφεσ. 5, 25-27), ἐξεληθούσαν ἐκ τῆς πλευρᾶς Αὐτοῦ, «καθάπερ τοῦ Ἀδάμ καθεύδοντος ἡ γυνὴ κατεακευάζετο οὕτω τοῦ Χριστοῦ ἀποθανόντος ἡ Ἐκκλησία διεπλάττετο ἐκ τῆς πλευρᾶς αὐτοῦ, ἐξ ἧς αἷμα καὶ ὕδωρ ἀπέρρευσε» τ.ἔ. τὸ ὕδωρ τοῦ βαπτίσματος καὶ τὸ αἷμα τῆς Θ. Εὐχαριστίας, κατὰ τὸν ἱ. Χρυσόστομον. Ἄς ἐπιτραπῆ νὰ ὑπενθυμίσωμεν, ἐν κοντῷ, εἰς ἑαυτοὺς καὶ ἀλλήλους τὰς ἀληθείας αὐτάς, κατὰ τὴν εὐσημον ταύτην σιγμῆν, διὰ νὰ παρακληθῶμεν καὶ αἰσθανθῶμεν διὰ μίαν ἀκόμη φορὰν τὴν ἐν Κυρίῳ καύχησιν, ἀλλὰ καὶ νὰ ὑπογραμμίσωμεν τὴν σχετικὴν δεοντολογίαν.

Καὶ ἀνήκομεν λοιπὸν εἰς μίαν τοιαύτην ἔνδοξον Ἐκκλησίαν, τὴν Ταμιούχον τῆς ἀληθείας καὶ τῆς χάριτος, τὴν Κιβωτὸν τῆς σωτηρίας, «ἔξω τῆς ὁποίας δὲν ὑπάρχει σωτηρία», κατὰ τὴν κλασικὴν ἀρχὴν τοῦ ἱ. Κυπριανοῦ, λαβοῦσαν ἰσχὺν δόγματος. Ὑπηρετοῦμεν εἰς τὸ ἐργαστήριον τοῦτο τῆς ἀγιότητος, τὸ ὁποῖον δὲν παύει νὰ παράγῃ καὶ σήμερον φανεροὺς ἢ μυστικούς ἀγίους. Καὶ ὁποῖαι συναρτήσεις ἱεραὶ! «Δὲν δύναται νὰ ἔχη Πατέρα τὸν Θεόν, ὁ μὴ ἔχων μητέρα τὴν Ἐκκλησίαν» λέγει ὁ Κυπριανός, καὶ προσθέτει ὁ ἱ. Αὐγουστίνος: «δὲν θὰ ἐπίστευα εἰς τὸ Εὐαγγέλιον, ἐὰν δὲν μοῦ τὸ ἔλεγεν ἡ Ἐκκλησία». Διὸ ἐν συγκινήσει ἕκαστος Κληρικὸς ἐπαναλαμβάνει τὴν προσευχὴν τοῦ ἀγνώστου ἀγίου: «Ἡ ψυχὴ μου, Κύριε, ἀνήκει εἰς Σέ, ἡ δὲ καρδίᾳ μου εἰς τὴν Ἐκκλησίαν», τοσοῦτω μᾶλλον καθ' ὅσον ἡ Ἐκκλησία, τὸ μυστικὸν τοῦτο Σῶμα τοῦ Χριστοῦ, εἶναι ἀκατάλυτος «καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας οὐ διαφθαρήσεται» (Δανιὴλ 2,44), οὐδ' αὐταὶ δὲ αἱ «πέλυαι τοῦ Ἄδου κατισχύσουσιν αὐτῆς» — κατὰ τὴν διαβεβαίωσιν τῆς Αὐτοαληθείας. — Ὅλοι αἱ σκοτειναὶ δυνάμεις καὶ ἄν συνομώσουσιν, δὲν πρόκειται νὰ ἐκπορθήσουσιν τὴν Ἐκκλησίαν, ὅσα καὶ ἄν μηχανεύονται, «ἀφοῦ οὐδ' αὐτοὶ οἱ ἀνάξιοι ὄπαδοὶ καὶ δὴ καὶ οἱ ἐκπρόσωποί της δὲν κατῶρ-

θωσαν ακόμη — βάλλοντες κατά καιρούς τατ' αὐτῆς ἐκ τῶν ἔσω — νὰ καταλύσουν τὸ κράτος τῆς τὸ πνευματικόν», κατὰ τὴν θυμολογίαν δὴλωσιν ἐνὸς ἡρωϊκοῦ Ἐπισκόπου πρὸς τὸν Ναπολέοντα. Ἡ ἱερὰ ναῦς «οὐδὲν δέδιεν», ὄχι διότι «φέρει Καίσαρά» τινα, (διὰ νὰ ἐνθυμηθῶ τὴν γνωστὴν παροιμιώδη φράσιν), ἀλλ' Αὐτὸν τὸν «Βασιλέα τῶν βασιλευόντων», δι' ὅπερ «κλυδωνίζεται μὲν, ἀλλ' οὐ καταποντίζεται, χειμάζεται, ἀλλὰ ναυάγιον οὐχ ὑπομένει», τοῦναντίον μάλιστα «πολεμουμένη νικᾷ... ὑβριζομένη λαμπρότερα καθίσταται», ὅπως παραστατικώτατα ἔγραψεν ὁ Χρυσορρήμων Πατήρ.

Γ'. Αὐτῆς τῆς Ἀγιωτάτης Ἐκκλησίας, τῆς μαρτυρικῆς καὶ πρῆσβυτερῆς κατ' Ἀνατολὰς Ὁρθοδοξίας μας διάκονοι ἐτάχθημεν ἅπαντες οἱ κληρικοὶ καὶ ἔπομένως καὶ Ὑμεῖς, προσφιλεῖς συμπρεσβύτεροι, πρὸς οὓς, δι' ὑστάτην φοράν ἀπευθυνόμενος, ἀδείξω τῆς Α. Μακ/τος, ἐν συγκινήσει πολλῇ ἐκχέω τὴν καρδίαν μου, προκειμένου νὰ χωρισθῶ ἀφ' ἡμῶν «προσώπῳ ἀλλ' οὐ καρδίᾳ». Ἐστὲ ὑπερήφανοι ἐν Κυρίῳ πάντοτε διὰ τὴν Μητέρα μας Ἐκκλησίαν. Ἄς πρυτανεύσῃ ἐν ὑμῖν τὸ ἐκκλησιαστικὸν φρόνημα. Ἀγαπήσατε ἔτι περισσότερο τὴν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ κλήσιν σας, ἀφοσιωθῆτε εἰς αὐτὴν ὡς πρὸς Μητέρα. Σεῖς θὰ γράψετε τὴν ἱστορίαν τῆς. Ναὶ σεῖς, οἱ ἀπὸ τοὺς πολλοὺς ἐνίοτε παραγνωριζόμενοι Ἐφημέριοι τῆς ὑπαίθρου, οἵτινες ὁμως, ὅπως ἐβεβαιώθητε διὰ τοῦ ἐνθρονιστηρίου λόγου τοῦ Μακαρ. Προκαθημένου μας, θὰ ἀποτελέσετε ἀντικείμενον ἰδιαίτερας μερίμνης τῆς Ἡγεσίας τῆς Ἐκκλησίας. Μάλιστα εἰς τὰς παρούσας κρίσιμους στιγμὰς, αἱ ὁποῖαι ἔχουν κάτι τὸ ἀποκαλυπτικὸν καὶ προβάλλουν ὡς αἴτημα ἐπιτακτικόν, τὴν προσήλωσιν εἰς τὰ θέσμια τῆς Ἀγ. Ἐκκλησίας. Τυχὸν περιφρόνησις ἢ καὶ ἀπεμπόλησις τούτων θὰ σωρεύσῃ ἐρείπια φρικτά, τὸ δὲ «βδέλυγμα τῆς ἐρημώσεως, ἐστὼς ἐν τόπῳ ἁγίῳ», θὰ πλανᾶται ὑπερθεῖν τῶν κεφαλῶν μας... Κρατήσατε τὰς ἀτιμήτους παραδόσεις τῆς Ἀγιωτάτης Ὁρθοδοξίας, τηρήσατε αὐτὰς ἀπαρασαλεύτους. Κληρικὸς ὅστις τολμᾷ νὰ ἀπεμπόλησῃ καὶ μίαν ἔστω τούτων, εἶναι ὄχι ἀπλῶς ἀχρηστος δι' αὐτὴν, ἀλλὰ ἀποβαίνει καὶ ἐ π ι κ ῖ ν ο υ ς. Εἰς ἕκαστον ἐξ ἡμῶν τὸ Πνεῦμα παραγγέλλει: «Ὅρια αἰῶνια μὴ μέταιρε» (Παροιμ. 22,28), «μένε ἐν οἷς ἔμαθες καὶ ἐπιστώθης» (Α' Τιμ. 3,14) καὶ «κράτει ὃ ἔχεις, ἵνα μηδεὶς λάβῃ τὸν στέφανόν σου» (Ἀποκαλ. 3,11)· «εἰ δὲ μὴ—προσθέτει τελεσιγραφικῶς—ἐρχομαὶ σοι ταχύ καὶ κινήσω τὴν λυχνίαν σου ἐκ τοῦ τόπου αὐτῆς», (Ἀποκαλ. 2,5). Ὑποσχεθῶμεν ἅπαντες ἡμεῖς, ὅσοι τῶν θησαυρῶν τούτων τῆς Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας ἐτάχθημεν φρουροί, ὅτι θὰ προτιμήσωμεν νὰ ἀποθάνωμεν μᾶλλον, παρὰ νὰ ὑποχωρήσωμεν ἔστω καὶ ἐπ' ἐλάχιστον, προδίδοντες τὰ ἱερὰ καὶ τὰ ὅσια τῆς ἀμωμήτου πίστεως.

Σ τ ῶ μ ε ν κ α λ ῶ σ ι ! Ἐτοιμοὶ διὰ τὴν μεγάλην Μάχην, καὶ

σεῖς οἱ μελανοχίτωνες τῆς Ἐκκλησίας, «Στρατὸς σωτηρίας» διὰ τὸν παραπαίοντα κόσμον μας. Ἡ πορεία τῆς Ἐκκλησίας εἶναι ἀγῶν πνευματικός, μάχη διὰ τὸν πολιτισμόν. Καὶ ἡ ἰδική σας πορεία θὰ εἶναι ἀνάντης, ἀλλὰ θριαμβική. «Γνώτωσαν πῶς ἰσχύει Ὁρθοδόξων ἡ πίστις»!

Μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ τὰ ἐλλείποντα ἀναπληροῦντος Θεοῦ.

Μὲ τὴν εὐλογίαν τοῦ Μακαριωτάτου, τοῦ ὁποίου τοὺς πατρι-
λοὺς λόγους παρακαλῶ νὰ ἐνωτισθῆτε μετὰ προσοχῆς καὶ κατα-
νύξεως, ὡς ἀπόσταγμα πείρας τοῦ φορέως τῶν πανσέπτων Ὁρθο-
δόξων παραδόσεων, δεδομένου ὅτι διὰ τοῦ στόματός του θὰ λαλήσῃ
πρὸς ὑμᾶς ἡ Μήτηρ Ἐκκλησία. Μὲ τὰς εὐχὰς τοῦ Σεβ. Ἐπόπτου,
ἀλλὰ καὶ ὑπὸ τὰς ὁδηγίας τῶν Σεβασμιωτάτων Ποιμεναρχῶν σας,
ἐξορμήσατε — μὲ τὸν προσεχῆ ἔναρξιν τῆς Μ. Τεσσαρακο-
στῆς — διὰ τὴν «καλὴν στρατείαν». «Συναγάγετε λαόν,
ἀγιάσατε Ἐκκλησίαν» (Σειρ. 15,5). Ἄλλως τε τὸ ἔτυμον
τῆς λέξεως «Ἐκκλησία», ὡς γνωρίζετε, τοῦτο ἀκριβῶς σημαίνει.
Φέρετε λοιπὸν τὸν λαόν μας κοντὰ εἰς τὸν Χριστόν, ὀδηγοῦντες
αὐτὸν κοντὰ εἰς τὴν Μητέρα Ἐκκλησίαν. Βροντοφωνήσατε παντοῦ,
ὅτι μόνον ἡ στροφή εἰς τὸν Χριστόν θὰ
στρέψῃ τὸ ρεῦμα τῆς Ἱστορίας!

Καθ' ἣν στιγμὴν ἀξίαι κλονίζονται, συστήματα καταρρέουν,
ἰδέαι χλευάζονται, μία δὲ ἄνευ προηγουμένου κρίσις τοῦ πολιτι-
σμοῦ μᾶς μαστίζει, καὶ τὰ πάντα, συλλήβδην, σαλεύονται ἀπὸ τὰ
βάθρα των, μόνη ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ ἴσταται εἰς τὴν θέσιν
τῆς. Καὶ τὸ ἔτι θαυμαστότερον: «Ἡ Ἐκκλησία εἶναι ὁ βαθυτέ-
ρος σκοπὸς τῆς Ἱστορίας. Ὅλα τὰ γεγονότα πάσης
φύσεως λαμβάνουν τὴν σημασίαν καὶ τὴν ἀξίαν των ἀπὸ τὸ μέ-
τρον, μὲ τὸ ὁποῖον ἐξυπηρετοῦν τὸν μέγαν αὐτὸν σκοπὸν, ὅστις
εἶναι ἡ ζωὴ τοῦ Χριστοῦ, ἡ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας»!

Ἄς παρουσιάσωμεν τὴν Ἁγίαν Ἐκκλησίαν ζῶσαν καὶ δρῶσαν.

Ἄς ἀποδείξωμεν, ὅτι ἡ Ἐκκλησία δὲν εἶναι «ἡσυχαστήριον ἢ
γηροκομεῖον» οὔτε «ἐργοστάσιον παραγωγῆς ὀπίου διὰ τὸν λαόν»,
ἀλλ' εἶναι, ὡς ἐλέχθη, τὸ κατ' ἐξοχὴν κοινωνικὸν Ἰνστιτούτον, ὃ δὲ
Κλήρος τῆς, δύνამις κοινωνικὴ καὶ «ἔθνοποιός», τοῦτ' αὐτὸ «Ἑλλη-
νοσώτειρα», κατὰ τὸν ἱστορικὸν Ζαμπέλιον.

Ἱεραπόστολοι, λοιπὸν, καὶ σεῖς καὶ ἔθναπόστολοι συγχρόνως, θὰ δι-
καιώσατε — εἰμαι βέβαιος — τὰς προσδοκίας τῆς Ἁγίαςμας Ἐκκλησίας.

Σὺ δέ, Μακαριώτατα Πάτερ καὶ Δέσποτα, «ἐπισφραγίζων τὸν
ἕμνον καὶ προεξάρχων τῆς σεμνῆς ταύτης πανηγύρεως», ἔπαρον
χειρας ἰκέτιδας πρὸς τὸν αἰώνιον Ἀρχιερέα καὶ Δομήτορα τῆς Ἐκ-
κλησίας, δεήθητι ὑπὲρ πάντων ἡμῶν καὶ ὑπὲρ εὐοδώσεως τῆς τα-
πεινῆς ταύτης προσπάθειάς μας ἐν τῷ Φροντιστηρίῳ, πρὸς δόξαν
Θεοῦ καὶ τιμὴν τῆς Ἁγιωτάτης Μητρὸς Ἐκκλησίας».

«ΦΙΛΟΘΕΟΥ ΑΔΟΛΕΣΧΙΑΣ»

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΕΠΙΣΤΑΣΙΕΣ ΚΑΙ ΔΙΔΑΓΜΑΤΑ

ΨΥΧΟΦΕΛΗ ΚΑΙ ΣΩΤΗΡΙΩΔΗ

ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΞΟΔΟ

Ὑπὸ ΕΥΓΕΝΙΟΥ ΤΟΥ ΒΟΥΛΓΑΡΕΩΣ

**Μερικοὶ θέλουνε τὴ συμβίωση μ' ἄλλους
γιὰ νὰ ἐξυπηρετοῦνε μονάχα τὸ συμφέρον τους.**

Εἶναι ὅλως διόλου διαφορετικὸς ὁ τρόπος, μὲ τὸν ὁποῖον ὁ Ἰοθὴρ ἔδωκε τὴν ἄδεια στὸ γαμπρό του τὸν Μωϋσῆ νὰ φύγη, ὅταν ἐκεῖνος τοῦ εἶπε πὼς θέλει νὰ ξαναδῆ τοὺς ἀδελφούς του στὴν Αἴγυπτο· ἀπὸ τὸν τρόπον ποὺ μεταχειρίσθηκεν ἄλλοτε ὁ Λάβαν, ὅταν ἄφησε τὸν Ἰακώβ — ποὺ ἦτανε γαμπρός του κι' ἀνεψιός του μαζί — νὰ φύγη, ὅταν τοῦ εἶπε κι' αὐτός, πὼς ἐπιθυμεῖ νὰ ξαναγυρίσῃ στὸν τόπο τῆς γέννησής του.

Ὁ Λάβαν ἔδειξε φανερά, πὼς δὲν ἤθελε τὴν ἀποχώρηση τοῦ Ἰακώβ· κι' ὅταν αὐτὸς τὸν παρακάλεσε καὶ τοῦ εἶπε· «Ἀπόστειλον με, ἵνα ἀπέλθω εἰς τὸν τόπον μου, εἰς τὴν γῆν μου» (στεῖλέ με, νὰ ξαναγυρίσω στὴν πατρίδα μου, κι' ἐκεῖ ποὺ γεννήθηκα). «Εἶδε τὸ πρόσωπον τοῦ πενθεροῦ· καὶ ἰδοὺ οὐκ ἦν πρὸς αὐτὸν ὡσεὶ χθὲς καὶ τρίτην ἡμέραν». (Εἶδε τὴν ὄψη τοῦ πενθεροῦ του πὼς εἶχεν ἀλλάξει, καὶ δὲν ἦτανε, ὅπως χθὲς καὶ προχθὲς). (Γεν. λ. 26, λα' 2).

Γι' αὐτὸ κι' ἀποφάσισε νὰ φύγη κρυφά. «Καὶ ἀπέδρα αὐτὸς καὶ τὰ αὐτοῦ πάντα» (κι' ἔφυγε, παίρνοντάς μαζί του κι' ὅλα τὰ ὑπάρχοντά του). Μὰ καὶ τότε ἀκόμη ὁ πενθερός του δὲν ἔλειψεν ἀπὸ τὸ νὰ τὸν κυνηγήσῃ καὶ νὰ τρέξῃ ἀπὸ πίσω καὶ νὰ τὸν καταδιώκῃ σὰν νᾶτανε δραπέτης δοῦλός του, ὡς ὅτου τὸν ἔφθασε· «Καὶ ἐδίωξεν αὐτὸν ὀπίσω αὐτοῦ ὁδὸν ἡμερῶν ἑπτὰ,

ἕως τοῦ ὄρους Γαλαάδ» (καὶ τὸν καταδίωκεν ἑφτά ὀλόκληρα ἡμερονύκτια, ἕως τὸ ὄρος Γαλαάδ). (Γεν. λ' 28).

Ὁ Ἰοθὼρ ὅμως ἐφέρθηκεν ὅπως διόλου ἀντίθετα, μόλις ἄκουσε ἀπὸ τὸν Μωϋσῆ τὴν πρόθεσίν του. «Πορεύσομαι καὶ ἀποστρέψω πρὸς τοὺς ἀδελφούς μου τοὺς ἐν Αἰγύπτῳ» (θὰ φύγω καὶ θὰ γυρίσω στὴν Αἴγυπτο κοντὰ στοὺς ἀδελφούς μου). Ἀμέσως τὸν εἰσάκουσε καὶ πρᾶος καὶ μὲ ἰλαρότητα ἔδωκε παρευθὺς τὴν συγκατάθεσίν του, καὶ τοῦ παραχώρησε φιλικώτατα καὶ εὐμενέστατα τὴν ἄδεια ποῦ τοῦ ζήτησε. «Καὶ εἶπεν Ἰοθὼρ Μωϋσῆ, βιάδιζε ὑγιαίνων» (καὶ εἶπεν ὁ Ἰοθὼρ στὸ Μωϋσῆ, πήγαινε κι' ὁ Θεὸς νᾶναι μαζί σου). (Ἐξοδ. δ' 18).

Στὰ παράλληλα αὐτὰ παραδείγματα βλέπει ὁ καθένας, πὼς ὁ Μαδιανίτης πεθερὸς ἦτανε εὐγενικός καὶ διακριτικός, ὁ ἄλλος ὅμως ἀπὸ τὴν Συρία σκληρὸς καὶ ἀδιάκριτος. Ἡ περίπτωση ἦτανε ἡ ἴδια. Καὶ τὸ περπούμενο ἦτανε ἴδια. νᾶτανε καὶ ἡ συμπεριφορὰ καὶ στὰ δυὸ αὐτὰ περιστατικά. Καὶ ὁ καθένας μας τὸν συγγενῆ καὶ τὸ δικό του καὶ τὸν φίλο του ποῦ ζῆ μαζί του, πρέπει νὰ τὸν ἀφήγῃ ἐλεύθερο· καὶ νᾶναι στὸ χέρι του, εἴτε νὰ φύγῃ, εἴτε νὰ μείνῃ. Καὶ μάλιστα, ὅταν εἶναι γιὰ τὸ καλό του, κι' ἔχει εὐλογίην αἰτία· «Χρὴ ξεῖνον παρεόντα μὲν φιλεῖν, ἐθέλοντα δὲ πέμπειν» (τὸν ξένο μας πρέπει νὰ τὸν περιποιούμαστε ὅταν τὸν ἔχωμε κοντὰ μας· κι' ὅταν θελήσῃ νὰ φύγῃ, νὰ τὸν προπέμπωμε).

Γιατὶ ἀλλοιώτικα, ποιά χάρη καὶ ποιὰν εὐχαρίστηση ἔχει ἡ φιλοξενία καὶ ἡ συγκατοίκηση, ὅταν γίνεταί ἀναγκαστικά καὶ στανικά μας; Ἀλλὰ γιατί τάχα ἐδυσκολευότανε τόσο πολὺ ὁ Λάβαν ν' ἀφήσῃ ἐλεύθερο τὸν Ἰακώβ; Κι' ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος, γιατί ὁ Ἰοθὼρ δίνει τόσον εὐκολὰ τὴν ἄδεια στὸν Μωϋσῆ;

Μὰ ἡ ἀφορμὴ εἶναι ὀλοφάνερη! Ὁ Ἰοθὼρ ἔστοχαζόντανε τὴν ἀνάγκη τοῦ γαμπροῦ του, κι' ὄχι τὸ δικό

του συμφέρον. Ὁ Λάβαν τὸ ἀντίθετο· ἐλόγιαζε τὸ συμφέρον τὸ δικό του, κι' ὄχι τὴν χρεία καὶ τὴν ὠφέλεια τοῦ γαμπροῦ του. Ὁ Ἰοθὼρ τὸν Μωϋσῆ τὸν ἤθελε γαμπρό του, κι' ὄχι δούλο του. Ὁ Λάβαν τὸν ἤθελε καὶ γαμπρό, μὰ καὶ δούλο. Καὶ μάλιστα τὸν ἔκαμε φαίνεται γαμπρό του, γιὰ νὰ τὸν ἔχη δούλο του. Ἐδυσκολευότανε λοιπὸν νὰ ὑστερηθῆ, ὄχι τόσο τὸ γαμπρό του, ὅσον τὸν δούλο του· καὶ μάλιστα ἓνα τέτοιο δούλο, ποῦ ἀπὸ τὴν ὥρα ποῦ τὸν ἔμπασε στὸ σπίτι του ὑπερεπλούτισε, ὅπως ὁ ἴδιος καὶ μὲ τὸ στόμα τὸ δικό του τ' ὠμολόγησε στὸν ἴδιο τὸν Ἰακώβ. «Εἶπε δὲ αὐτῷ Λάβαν· εἰ εὔρον χάριν ἐναντίον σου, οἰωνισάμην ἀν»· καὶ τοῦ εἶπεν ὁ Ἰακώβ, ἀν μ' ἀγαπᾷς καὶ μ' ἀκούσης, αὐτὸ θάταν γιὰ μένα καλοσημαδιὰ). Ἄν δεχόσουνα θεληματικά σου νὰ μείνης κοντά μου, αὐτὸ θὰ τὸ θεωροῦσα μῆνυμα πολὺ εὐχάριστο καὶ μεγάλη εὐτυχία τοῦ σπιτιοῦ μου (Γεν. λ. 27).

Γιατί; Γιατί ἀπὸ τὴν ὥρα ποῦ ἐμπῆκες στὸ σπίτι μου, τὰ πάντα μοῦ ἐπήγανε στὸ καλό, κι' ἐπρόκοψε τὸ σπιτικό μου καὶ ἡ εὐλογία τοῦ Θεοῦ ἤρθε στὸ σπίτι μου· «Εὐλόγησε γάρ με ὁ Θεὸς ἐπὶ τῇ σῇ εἰσόδῳ»· (γιατὶ μαζί μ' ἐσένα ἦλθε καὶ ἡ εὐλογία τοῦ Θεοῦ) (Γεν. λ' 27).

Καὶ σήμερα καὶ στοὺς καιροὺς μας αὐτοὺς, βρῖσκει κανεὶς πολλοὺς Λάβαν, οἱ Ἰοθὼρ ὅμως εἶναι λιγοστοί. Ἄν πάρουνε κοντά τους κάποιον, ποῦ τοὺς εἶναι πιστὸς καὶ ὠφέλιμος καὶ ἐξυπηρετητικὸς, τὸν θέλουνε νὰ τὸν κρατοῦνε καὶ νὰ τὸν ἔχουνε σκλάβο στὴ δούλεψή τους πάντα καὶ σ' ὅλη του τὴ ζωὴ· κι' ἄς εἶναι καὶ συγγενής τους καὶ κατάδικός τους. Ἐπειδὴ μονάχα πρὸς τὸ συμφέρον τοὺς ἀποβλέπουνε· καὶ δὲν λογαριάζουνε καθόλου οὔτε τὴν κατάστασή του, οὔτε τὴν τύχη του.

Ὁ ἱερέας ὅμως τῆς Μαδιὰμ δὲν εἶχε τέτοια ψυχικὴ διάθεση γιὰ τὸν γαμπρό του τὸν Μωϋσῆ, ὅπως εἶχε ὁ Σύρος Λάβαν γιὰ τὸν γαμπρό του καὶ τὸν ἀνεψιό του τὸν Ἰακώβ.

**Οί μητέρες πρέπει για τὸ πραγματικὸ συμφέρον
τῶν παιδιῶν τους νὰ μὴν τὰ λυποῦνται καμμιά φορά.**

Μιά συνετὴ καὶ καλὴ μητέρα δὲν δυσκολεύεται νὰ λυπήσῃ λιγάκι τὸ παιδί της, πού τ' ἀγαπᾷ ὑπερβολικά, ὅταν ξέρῃ πὼς ἡ πρόσκαιρη λύπη πού τοῦ προξενεῖ, θὰ τοῦ βγῆ σὲ καλό, καὶ θᾶναι γιὰ τὸ μέλλον του καὶ γιὰ τὴν προκοπὴ του ὠφέλιμη.

Πολλὲς φορές μάλιστα, ἂν ἡ ἀνάγκη τὸ καλῆ, θὰ τὸ κτυπήσῃ καὶ μὲ τὸ χέρι. Καὶ καμμιά φορά καὶ τὸ αἱματώνει, ἂν πρόκηται βέβαια, μὲ τὸ λίγο αἷμα πού θὰ χύσῃ, νὰ προφυλαχθῆ ἀπὸ κίνδυνο ἢ ζωὴ τοῦ παιδιῶ της.

Ἔτσι καὶ ἡ Σαμφώρα, ὅταν εἶδε πὼς ὁ ἄγγελος ἐφτερουγίζεν ἐπάνω ἀπὸ τὸ παιδί της Ἐλιέζερ καὶ ἤθελε «ἀποκτεῖναι αὐτό, ὡς ἀπερίτμητον», (νὰ τὸ σκοτώσῃ, ἐπειδὴ δὲν εἶχε κάμει περιτομὴ), ἐπειδὴ δὲν εἶχε πρόχειρο μαχαίρι, ἔτρεξε κι' ἄρπαξε μιὰ κοφτερὴ πέτρα καὶ τοῦκαμε μ' αὐτὴν περιτομὴ, «τὴν ἀκροβυστίαν τοῦ ἀπαλοῦ βρέφους αὐτῆς» (Ἐξοδ. δ', 24-25), κι' ἔτσι τῶσωσεν ἀπὸ τὸν βέβαιο καὶ πρόωρο θάνατο πού τ' ἀπειλοῦσε.

Ἄραγες τὸ μητρικὸ της χέρι δὲν ἔτρεμε, ὅταν ἔσχιζε τὴν τρυφερὴ σάρκα τοῦ σπλάγχνου της; Ἔτρεμε βέβαια. Καὶ ἡ καρδιά τῆς μάννας ἐπονοῦσε κι' ἐσπαραζόντανε. Κι' ὅμως, καὶ τὴν τρομάρα της καὶ τὸν πόνο της καὶ τὴ λύπη της, ὅλα τὰ σκέπασεν ὁ κίνδυνος πού διέτρεχε τὸ παιδί της. Καὶ τὸ κέρδος της τὸ μεγάλο ἦτανε, τὸ ὅτι σὲ λίγο μπόρεσε, γεμάτη ἀπὸ χαρά, νὰ ξεστομίσῃ: «Ἔστη τὸ αἷμα τῆς περιτομῆς τοῦ παιδίου μου». (Ἐσταμάτησεν τὸ αἷμα ἀπὸ τὴν περιτομὴ τοῦ παιδιοῦ μου, ὅταν εἶδε πὼς ἀπομακρύνθηκεν ἀπὸ κοντά του ὁ ἄγγελος τοῦ θανάτου). (Ἐξοδ. δ', 25).

Πολλὲς ὅμως μαννάδες, ἀλλοίμονον, ἀπὸ ὑπερβολικὴν καὶ ἄκαιρην ἀγάπη πρὸς τὰ παιδιά τους, γίνονται

στό τέλος ἄστοργες! Καί γιά νά μὴν τὰ τιμωρήσουν τὴν ὥρα ποῦ ἔπρεπε καί γιά νά μὴν τὰ λυπήσουνε λίγο, τὰ βλέπουνε ὕστερα καί λυποῦνται καί κλαῖνε ἀπαρηγόρητα. Μὰ τὰ δάκρυά τους αὐτὰ σέ τίποτα δὲν τοὺς χρησιμεύουνε, καί χύνονται μάταια καί ἄδικα.

Τὸ ξύλο μερικοὺς τοὺς διορθώνει.

Τοὺς ἀνοήτους ὅμως ποτέ.

Βλέπεις πῶς στὸν ἄνθρωπο τὸν ἀνόητο καὶ τὸν πονηρὸν ἡ γνώση τοῦ ἔρχεται στερνὴ καὶ κατόπιν; Ὁ ἄμυαλος κι' ἀσεβέστατος ἐκεῖνος Φαραὼ ἔλεγε πρῶτα στό Μωϋσῆ καὶ στὸν Ἀαρών, ποῦ τοὺς εἶχε στείλει ὁ Θεός, ὅτι δὲν ξέρεи ποιὸς εἶναι αὐτὸς ὁ Θεὸς ποῦ τοὺς ἔστειλε· «Τίς ἐστίν, οὗ εἰσακούσομαι τῆς φωνῆς αὐτοῦ;». (Ποιὸς εἶναι αὐτός, ποῦ θὰ ἀκούσω ἐγὼ τὴν παραγγελία του). Ἔλεγε πῶς δὲν τὸν ξέρει καθόλου· «Οὐκ οἶδα τὸν Κύριον». (Ἐξοδ. ε', 2). Καί ὕστερα, ἔπειτα ἀπὸ τίς πληγές καὶ τῆς μάστιγες, ἤρθε στὰ σύγκαλά του ὁ ἄμυαλος· «Ἐπέγνω τὸν Κύριον. Εὐξασθε ὑπὲρ ἐμοῦ πρὸς Κύριον». Ἐγνώρισε τὸν Θεόν. Προσευχθῆτε γιὰ μένα πρὸς τὸν Θεόν (Ἐξοδ. δ' 8).

Στὴν ἀρχή, ὅταν παρουσιάσθηκαν μπρὸς του οἱ ἀπεσταλμένοι τοῦ Θεοῦ, τοὺς ὕβρισε, καὶ τοὺς ἔδιωξε μὲ θυμὸ· «Ἰνα τί διαστρέφετε τὸν λαόν;... Ἀπέλθετε ἕκαστος ἡμῶν πρὸς τὰ ἔργα αὐτοῦ...». Γιατί διαστρέφετε τὸν λαό; Φύγετε ἀπ' ἐδῶ κι' ὁ καθένας σας ἄς πάη στὴ δουλειά του (Ἐξοδ. ε', 9).

Σὲ λίγο ὅμως, τοὺς ἐπροσκάλεσεν ὁ ἴδιος καὶ τοὺς ἰκέτευε καὶ τοὺς θερμοπαρακαλοῦσε νά γίνουने μεσίτες καὶ νά δεηθοῦνε γιὰ τὸν ἑαυτό του πρὸς τὸν Θεό· «Καὶ ἐκάλεσε Φαραὼ Μωϋσῆν καὶ Ἀαρών», καὶ εἶπεν. «Εὐξασθε ὑπὲρ ἐμοῦ πρὸς Κύριον» (Ἐξοδ. η', 8).

Στις ἀρχές, προτοῦ νά δοκιμάσῃ τίς πληγές, ἰσχυρογνωμονοῦσε, κι' ἐθελοκακοῦσε, κι' ἔλεγε, πῶς

δὲν θ' ἀφήσῃ τοὺς Ἰσραηλίτες νὰ φύγουνε· «Τὸν Ἰσραὴλ οὐκ ἐξαποστέλλω» (Ἐξοδ. γ', 2). Ὑστερα, ἀφοῦ ἐδοκίμασε τὸ βάρος ἀπὸ τὰ κακὰ πού τὸν εὐρῆκαν, ἔλεγε· ἄς γλυτώσῃ ἡ χώρα μου ἀπὸ τὰ βατράχια, κι' ἄς σωθῇ ὁ λαός μου ἀπ' αὐτά, κι' ἄς φύγουνε οἱ Ἑβραῖοι· ἔχουνε γι' αὐτὸ τὴν ἄδειά μου· ἄς πᾶνε νὰ θυσιάσουνε πρὸς τὸν Κύριον· «Περιαιρέτω τοὺς βατράχους ἀπ' ἐμοῦ, καὶ ἀπὸ τοῦ ἐμοῦ λαοῦ, καὶ ἐξαποστελῶ αὐτούς, καὶ θύσουσι τῷ Κυρίῳ» (Ἐξοδ. γ', 2).

᾽Ω κακὴ κεφαλὴ! Τώρα συγκατανεύεις; Καὶ λές τὸ ναί; Αὐτὴ εἶναι ἡ ἀμυαλωσύνη σου· ὅπως κι' ὄλων ἐκείνων πού εἶναι ἰδιότροποι κι' ἀπειθάρχητοι σὰν κι' ἐσένα! Τότε καὶ φυσικά, ὅταν τοὺς ζώσῃ τὸ κακὸ καὶ ἡ συμφορὰ. Ἄραγες ὅμως ἀλλάζουν πραγματικά καὶ τότε τὸν χαρακτῆρα τους καὶ τὸ ἦθος τους; Διορθώνονται πραγματικά; Μερικοὶ ἴσως. Αὐτοὶ ὅμως πού εἶναι ὄλως διόλου διστραμμένοι καὶ σκληρόψυχοι, κι' ἂν ὑποσχεθοῦν πὼς θ' ἀλλάξουν, ὅταν τοὺς βρῖσκῃ τὸ κακὸ, σὰν περάσῃ καὶ μείνουνε ξανὰ ἀπερίσπαστοι καὶ ἤσυχοι, ξαναβρίσκουνε τὸν πρῶτον ἑαυτὸ τους, ὅπως καὶ ὁ Φαραώ, πού ἔμεινε ὡς τὸ τέλος ἀδιόρθωτος.

Ἄπόδοσις. ΘΕΟΔΟΣΗ ΣΠΕΡΑΝΤΣΑ

ΑΚΟΛΟΥΘΙΑΙ

ΝΕΚΡΩΣΙΜΟΙ — ΕΠΙΜΝΗΜΟΣΥΝΟΙ

ἤτοι :

Νεκρώσιμοι Ἀκολουθίαι καὶ Συγχωρητικαὶ Εὐχαὶ ἐπὶ κεκοιμημένων λαϊκῶν, Ἱερέων καὶ Νηπίων (καὶ τῶ Πάσχα). Νεκρώσιμον Τρισάγιον ἢ «Πάραστάσιμον». Ἐπὶ μνημοσύνῳ.

Ἐγκόλπιον βοήθημα διὰ Κληρικοῦς καὶ Ἱεροψάλτας, μετ' ἐρωθῶν καὶ μαύρων γραμμάτων. Σελίδες 64. Τιμᾶται δρ. 10.

ΕΚΔΟΣΙΣ : Ἀποστολικῆς Διακονίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

«Χαῖρε κλίμαξ ἐπουράνιε δι' ἧς κατέβη ὁ Θεός»

Ἡ ΜΕΓΑΛΗ ΕΠΟΧΗ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΟΥ ΒΥΖΑΝΤΙΟΥ
ΕΙΣ ΤΟΝ ΙΣΤΟΡΙΚΟΝ ΝΑΟΝ ΤΗΣ ΠΑΝΑΓΙΑΣ ΤΩΝ ΒΛΑΧΕΡΩΝ
ΚΑΙ ΕΙΣ ΤΟΝ ΤΑΦΟΝ ΤΟΥ ΤΕΛΕΥΤΑΙΟΥ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΟΣ

Ἀκλόνητη ἡ χριστιανικὴ ψυχὴ

Ἄνοιξις. Εἶναι ἡ ἐποχὴ τοῦ χριστιανικοῦ Βυζαντίου. Τὸ αἰγόκλιμα ἀγκαλιάζει τὰ ἐρειπωμένα του κάστρα καὶ τὸ λεπτὸ ἄρωμα τῶν μενεξέδων καὶ τῶν ζουμπουλιῶν μεθαίει ἐλαφρὰ τὴν ἀτμόσφαιρά του. Ἐχει τὴν ποίησι καὶ τὴν ἱστορίαν τῆς κάθε μεγάλης καὶ μικρῆς συνοικίας τῆς βασιλίδος τῶν πόλεων. Ἡ Μεγάλῃ Τεσσαρακοστῇ ἀφυπνίζει κόσμους καὶ δημιουργεῖ συγκινήσεις σὲ κάθε χριστιανικῇ ψυχῇ. Οἱ καμπάνες τῶν ἐσπερινῶν καὶ τῶν προηγιασμένων ὀδηγοῦν τὶς ψυχὰς πρὸς μιὰ ὑποβλητικὴ ἀνάτασι. Ἡ Ὑπέρμαχος στρατηγός, ἡ Θεοτόκος, ἀπλώνει τὴν γλυκεῖα φυσιογνωμία τῆς καὶ γίνεται τὸ πλεόν συγκλονιστικὸ καὶ ὑποβλητικὸ ὄραμα. Χαῖρε νύμφη ἀνύμφευτη! Ὁ χαιρετισμὸς αὐτὸς ὑψώνεται ἀπὸ κάθε χριστιανικὸ στόμα καὶ ἐνώνεται εἰς τὸν ὠραιότερον καὶ συνθετικώτερον ὕμνον πρὸς τὴν ἄχραντη κόρη τῆς πτωχῆς Ναζαρέτ. Εὐχαριστήριος ὁ ὕμνος αὐτὸς πρὸς τὴν Παναγίαν καὶ νικητήριος διὰ τὴν σωτηρίαν τῆς μεγάλης πόλεως τοῦ χριστιανισμοῦ. Ἀναπηδᾷ ἡ ληθαργοῦσα ψυχὴ τοῦ Βυζαντίου καὶ κοχλάζει ἡ χριστιανικὴ καὶ ἡ ἑλληνικὴ φλόγα τῆς θερμαίνωντας ἕνα παρελθόν καὶ μιὰ ἱστορίαν ἀκατάλυτην στὸ πέρασμα τῶν αἰώνων. Εὐλαβικὰ γυναικεῖα χέρια συλλέγουν λουλούδια γιὰ νὰ στολίσουν τὴν εἰκόνα τῆς Κεχαριτωμένης σὲ πλῆθος ἐκκλησιῶν, μεγάλων καὶ μικρῶν, ποὺ συνθέτουν πάντοτε τὸ χρῶμα καὶ τὴν συγκίνησι τῆς μεγάλης αὐτῆς πόλεως. Νοσταλγοὶ τῆς πόλεως αὐτῆς καὶ τῆς ἐποχῆς τῆς ξαναγυρίζουμε βιαστικὰ πρὸς τὴν ἱστορίαν τῆς καὶ ἀφίνουμε τὴν σκέψιν καὶ τὴν ψυχὴν μας νὰ πλανηθῇ μέσα εἰς τὴν ἀτμόσφαιραν ποὺ ἐξακολουθεῖ νὰ παραμένῃ πάντοτε ἀμετάβλητη. Ἄλλαξαν οἱ συνθήκες τῆς ζωῆς καὶ τὸ θρησκευτικὸ αἶσθημα ἐπέρασε καὶ αὐτὸ ἀπὸ τὸν ὁδοστρωτῆρα διαφόρων μεταβολῶν. Ὡς τόσο ἡ χριστιανικὴ ψυχὴ τοῦ Βυζαντίου καὶ τῶν ἀνθρώπων του ποὺ ἔμειναν εἰς αὐτὸ προσηλωμένοι εὐλαβικὰ ἐξακολουθεῖ νὰ παραμένῃ ἀλίγυστη καὶ ἀμετάβλητη. Στὸ Φανάρι κάθε πρωτὴ τῆς Παρασκευῆς. Ἐνας κόσμος ἐργα-

τικός ὀδεύει, σὰν σὲ προσκύνημα ὀργανωμένο, πρὶν ἀκόμη καλοφῆξη, μὲ κατεύθυνσι τὴν Παναγία τῶν Βλαχερνῶν. Ἡ ἱστορία τῆς ἐκκλησίας αὐτῆς ἐκεῖ εἰς τὸ τέλος τοῦ Κερατείου Κόλπου παρὰ τὸ Ἀἶβαν Σεράϊ ἔχει γίνεαι μιὰ βαθεῖα θρησκευτικὴ καὶ ἔθνικὴ συνείδησις τῶν χριστιανῶν τῆς Πόλης πάσης τάξεως καὶ παντὸς πνευματικοῦ ἐπιπέδου. Παλῆα βυζαντινὴ ἐκκλησία, ποῦ ἐρήμωσε ἐντελῶς σήμερα καὶ ποῦ ἐλλεῖπει ἱερέων ἔπαυσε νὰ λειτουργιέται κανονικά. Μέσα στὴν ἐρήμωσίν της ὁμως κρύβει πάντοτε καὶ προβάλλει σὲ ὠρισμένες ἐποχές, ὅπως καὶ ἡ ἐποχὴ αὐτῆ τῆς ἀνοίξεως, ποῦ συμπίπτει μὲ τὴν Μ. Τεσσαρακοστή, τὸ μεγαλεῖο τῆς βυζαντινῆς τῆς ἱστορίας. Οἱ ἴσκιοι τῶν βυζαντινῶν αὐτοκρατόρων εἰς τὴν ἐρημωμένη σχεδὸν ἐκκλησία καὶ τὸ θαῦμα τῆς κατατροπώσεως τῶν Ἀβάρων ἀπὸ τὴν ὑπέρμαχον σύμμαχον στρατηγὸν τὴν Παναγίαν. Κάτω ἀπὸ τοὺς θόλους τῆς ἀντηχεῖ, ὅσο σὲ καμμιὰ ἄλλῃ ἐκκλησία, ὁ εὐχαριστήριος αἶνος πρὸς τὸν Θεοτόκον, ποῦ ἔσωσε τὴν πρωτεύουσαν ἀπὸ τὴν βαρβαρικὴ ἐπιδρομὴ. Τὰ πλήθη τῶν χριστιανῶν, ποῦ χωρὶς νὰ γνωρίζουν τίς λεπτομέρειες τῆς ἱστορίας αὐτῆς, ἔχουν ἀγκαλιασμένο στὴν ψυχὴ τους τὸ θαῦμα τῆς σωτηρίας τῆς πόλεως των, συρρέουν περὶ τὰ ἑξημερώματα καὶ γονυπετοῦντα παρακολουθοῦν τὸν ὄρθρο καὶ τὴν ἀνάγνωσι κατόπιν τῶν Χαιρετισμῶν. Ἡ τελετὴ αὐτῆ τοῦ Ἀκαθίστου Ὑμνου τὴν ὥραν αὐτὴν καὶ εἰς τὸ μισοσκότεινο ἀκόμη περιβάλλον, ποῦ ἀνιστορᾷ εἰς τὸν μυστικισμό του τὸ μεγάλο ἱστορικὸ γεγονός καὶ τὸ μεγάλο θαῦμα, δημιουργεῖ μιὰ ξεχωριστὴ ἀτμόσφαιρα. Σ' αὐτὴν τὴν ἱεουργία προΐσταται κάποτε καὶ ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης, μνημονεύων νοερῶς καὶ ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῆς ψυχῆς ἑνὸς μεγάλου Πατριάρχου τοῦ Βυζαντίου, τοῦ Σεργίου, ποῦ στάθηκε ἀναπληρωτὴς τοῦ αὐτοκράτορος Ἡρακλείου καὶ ποῦ ἠγήθη τῆς μεγαλειώδους λιτανείας μὲ τὴν εἰκόνα τῆς Παναγίας ἐπὶ κεφαλῆς. Αὐτῆς τῆς λιτανίας ποῦ ἔτρεπεν εἰς φυγὴν τοὺς Ἀβάρους καὶ ἔδωκε τὴν νίκην καὶ τὴ σωτηρία εἰς τὴν κινδυνεύουσαν πόλιν. Τὸ ἀγίασμα τῆς ἐκκλησίας αὐτῆς, ἀστείρευτο διὰ μέσου τῶν αἰῶνων, κάτω εἰς ἓνα ὑπόγειο, θυμίζει τὸ προσκύνημα τῶν βυζαντινῶν αὐτοκρατόρων. Προσῆρχοντο οἱ αὐτοκράτορες τὴν Παρασκευὴν τῆς τρίτης ἑβδομάδος τῆς Μεγάλης Σαρακοστῆς καὶ ἔλουοντο εἰς τὸ ἀγίασμα τῆς Παναγίας στὸ «λουῦμα» καθὼς ἐλέγετο. Ὡραιότερα τῶν οὐρανῶν ἢ εἰκόνα τῆς δεομένης Ἀειπαρθένου Θεοτόκου τῶν Βλαχερνῶν. Καὶ γύρω της μέσα σὲ μιὰ ἀτμόσφαιρα ποῦ ἀναδίδει τὸ ἄρωμα ἑνὸς καιομένου θυμιάματος ἀπλώνεται ὡσὰν μυστηριακὴ δέησις ὁ αἶνος πρὸς τὴν Ὑπέρμαχον στρατηγὸν τὴν θεομήτορα:

Κάλλος ἢ τὸν θεῖον μαργαρίτην
προαγαγοῦσα, χαῖρε πανθαύμαστε,
πάντων πρὸς Θεὸν καταλλαγή
τῶν μακαριζόντων σε, Θεοτόκε, ἐκάστοτε

*

Καὶ ἡ σκέψις μας καλπάζει καὶ πλανᾶται εὐλαβικὰ σὲ κάποια ἄλλη μικρὴ ἐκκλησία τοῦ Βυζαντίου. Τὴν ἐκκλησία τοῦ ἁγίου Θεοδώρου τοῦ Τύρωνος καὶ σὲ μικρὴ ἀπόστασι ἀπὸ τὴν ἐκκλησία αὐτὴ ἡ Παναγία τοῦ Βεφᾶ μὲ τὸν θρῦλον, ὅτι στὸν χώρο αὐτὸ τῆς Παναγίας κοιμᾶται τὸν αἰώνιον ὕπνον ὁ τελευταῖος αὐτοκράτωρ τοῦ Βυζαντίου, ὁ Κωνσταντῖνος ὁ Παλαιολόγος. Κεράκια ἀναμμένα στὸ ἁγιασμένο αὐτὸ χώρο τῆς μικρῆς πλατείας τοῦ Βεφᾶ. Καὶ τὶς ἡμέρες αὐτῆς τῆς Σαρακοστής ἡ χριστιανικὴ εὐλάβεια ξεκινᾷ ἀπὸ διάφορα σημεῖα τοῦ Βυζαντίου μὲ κατεύθυνσι τὸν τάφο μὲ τὸν νεκρὸ τοῦ ἔθνομάρτυρος αὐτοκράτορος. Καὶ σὲ πόσες γωνίες τοῦ Βυζαντίου δὲν κατευθύνει τὴν χριστιανικὴ καὶ τὴν ἑλληνικὴ ψυχὴ ἡ ἱστορία καὶ ἡ παράδοσις! Ἡ ἔποχὴ αὐτὴ μὲ τὰ πρῶτα μῦρα τῆς ἀνοίξεως καὶ τὴν ψυχικὴ ἀνάτασι τῶν χριστιανῶν ἀλλάζει τὴν μορφή τῆς βασιλίδος τῶν πόλεων. Πέρνουν ζωὴ καὶ ἔκφρασι τὰ σιωπηλὰ κάστρα τῆς καὶ ἀνασταίνεται παντοῦ μιὰ ζωὴ, ποὺ τὴν εἶχε νεκρώσει κάποιος μυστικὸς πόνος. Ὁ πρωτοστάτης ἀρχάγγελος ποὺ ἐπέμφθη «οὐρανόθεν» διὰ νὰ φέρῃ τὸν θεῖον Χαιρετισμὸν πρὸς τὴν μέλλουσαν μητέρα τοῦ Λυτρωτοῦ ἀπλώνει τὰ πτερά του ἐπάνω ἀπὸ τὴν εὐσεβῆ αὐτὴν πρωτεύουσαν τῆς βυζαντινῆς αὐτοκρατορίας καὶ ὑπὸ τὰς ἀγγελικὰς αὐτὰς πτέρυγας ἡ χριστιανικὴ ψυχὴ, ἀγκαλιασμένη μὲ τὴν ἔθνικὴ, αἰσθάνεται τὶς ὠραιότερες καὶ συγκλονιστικώτερες ἀνατάσεις. Ζωνταίνουσι οἱ θρύλοι καὶ αἱ παραδόσεις γίνονται φευγαλέα ὀράματα. Τὸ χριστιανικὸ Βυζάντιο ὕστερα ἀπὸ τὸ πέρασμα τῶσων αἰώνων δοκιμάζει τὴν ἔποχὴ αὐτὴν ποὺ διανύει ὁ χριστιανισμὸς τὴν προνομιούχου θεῖα εὐλογία. Μαζὶ μὲ τὸν κόσμον τῆς ποὺ διατηρεῖ τὴν ψυχὴν του, ζεῖ ὀλοζώντανη καὶ συνοδοιπόρος εἰς τὸν δρόμον τοῦ ἡ Ἀειπάρθενος κόρη καὶ μητέρα τοῦ Θεοῦ. Ἡ Παναγία δὲν ἐγκατέλειψε ποτὲ τὴν πόλιν αὐτὴν, καὶ στάθηκε πάντοτε ἡ προστάτρια καὶ ἡ ὑπέρμαχος στρατηγὸς τῆς. Τὸ λεπτὸ ἄρωμα ποὺ πλημμυρίζει τὴν ἀτμόσφαιρά τῆς τὴν ἔποχὴ αὐτὴ τῆς προετοιμασίας πρὸς τὸ θεῖο δράμα τοῦ Γολγοθᾶ εἶναι αὐτὴ ἡ πνοὴ τῆς ἀχραντῆς Παρθένου.

ΒΑΣ. ΗΛΙΑΔΗΣ

ΚΡΙΣΕΙΣ ΔΙΑ ΤΟΝ «ΕΥΕΡΓΕΤΙΝΟΝ»

Εἰς τὴν «Καθολικὴν» ἐδημοσιεύθη τὸ κατωτέρω σημεῖωμα διὰ τὸν «Εὐεργετινόν», ὁ ὁποῖος εἶναι τὸ τρίτον κατὰ σειρὰν βιβλίον, τὸ ὁποῖον διανέμει κατ' αὐτὰς δωρεὰν ἢ «Ἐκκλησία» εἰς ἔλλους τοὺς ἡμερῆσι μας.

Ἡ πνευματικὴ ζωὴ τῶν ἀνθρώπων εὐρίσκει πάντοτε τροφὴν καὶ ἐνίσχυσιν εἰς τὰ παραδείγματα τῶν ἁγίων ποὺ προηγήθησαν καὶ ποὺ ἔμειναν εἰς τὴν γραπτὴν ἢ τὴν προφορικὴν παράδοσιν τοῦ τόπου. Εἶναι δυνατόν βεβαίως νὰ τροφοδοτήσωμεν τὴν πνευματικὴν μας ζωὴν μὲ ξένα παραδείγματα, ἀλλ' αὐτὰ δὲν θὰ προσαρμύζωνται πλήρως πρὸς τὴν νοοτροπίαν τὴν ἰδικὴν μας, ὅποτε θὰ ἀρχίσωμεν νὰ χάνωμεν βαθμηδὸν τὸ ἰδικόν μας πνεῦμα καὶ νὰ τὸ ἀντικαθιστῶμεν μὲ τὸ ξένον. Προκειμένου περὶ τῆς ἠθικῆς καὶ τῆς ἀσκητικῆς ζωῆς τοῦτο ἀληθεύει πολὺ περισσότερον. Διὰ τὸν λόγον τοῦτον εἶναι εὐπρόδεκτον τὸ βιβλίον τοῦ «Εὐεργετινοῦ» (ἀπόδοσις Θ. Σπεράντσα), εἰς τὸ ὁποῖον εὐρίσκομεν «συλλογὴν ἀπὸ διδαχῆς καὶ ἀπὸ ψυχαφελέστατα διηγήματα διαφόρων θεοφθόγγων Ἁγίων Πατέρων, ποὺ τὰ συνέθεσε σὲ βιβλίον κατὰ τὸν ἐνδέκατον αἰῶνα ὁ μοναχὸς καὶ ἡγούμενος τῆς Ἁγίας Μονῆς τῆς Κωνσταντινουπόλεως «Παναγίας τῆς Εὐεργετιδος» Παῦλος, ποὺ ὠνομάσθη ἐξ αὐτοῦ «Εὐεργετινός», καθὼς μᾶς πληροφορεῖ ὁ κ. Θεοδόσιος Σπεράντσα, ὁ ὁποῖος τὸ ἐκδίδει ὡς ἀνάτυπον ἀπὸ τὸ περιοδικὸν «Ἐφημέριος». Πιστεύω ὅτι ἡ ἀνάγνωσις τοῦ «Εὐεργετινοῦ» θὰ ὠφελήσῃ οἰονδήποτε θελήσῃ νὰ ἀφιερῶνῃ εἰς αὐτὴν δέκα λεπτὰ ἡμερησίως. Τὰ πολλαπλᾶ διδάγματα τοῦ ταπεινοῦ βυζαντινοῦ μοναχοῦ θὰ ἐπιδράσουν ὡς ἀντιβιοτικὸν εἰς τὴν καρκινωμένην σύγχρονον ψυχὴν καὶ θὰ τὴν βοηθήσουν νὰ προχωρήσῃ εἰς τὴν κάθαρσιν καὶ τὴν μετὰ τοῦ Χριστοῦ ἔνωσιν».

Παρακαλοῦνται οἱ ἀποστέλλοντες ταχ. ἐπιταγὰς πρὸς τὰ περιοδικὰ «Ἐκκλησία», «Θεολογία» καὶ «Ἐφημέριος», ὅπως σημειῶσιν ἐπ' αὐτῶν τὴν αἰτίαν τῆς ἀποστολῆς.

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΟΝ «ΕΥΕΡΓΕΤΙΝΟ» Ἡ «ΣΥΝΑΓΩΓΗ ΗΘΙΚΩΝ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΩΝ»

Τὸ νὰ περιγεῖῃ κανεὶς ἄνθρωπος
ἀπλοῖκούς καὶ ταπεινούς εἶναι μεγάλη ἁμαρτία.

Κάποτε πού ὁ μέγας Γρηγόριος ἐγύριζεν ἀπὸ τὴν γειτονικὴ πολιτεία τῶν Καμάνων στὴν ἔδρα του, ἐπειδὴ ἦτανε πασίγνωστο, πῶς ἐπάνω ἀπ' ὄλα γιὰ ἓνα κυρίως ἐφρόντιζε, στὸ πῶς δηλαδὴ νὰ συντρέχη τοὺς ἀναγκημένους, δύο Ἑβραῖοι, εἴτε γιὰτὶ ἀπόβλεψαν στὸ κέρδος, εἴτε γιὰτὶ ἔβαλαν στὸ νοῦ τους νὰ στήσουνε κάποια μηχανὴ καὶ νὰ κοροϊδέμουνε τὴν ἅγιον ἐκεῖνον ἄνθρωπο, τὸν παραφύλαξαν στὸ δρόμο πού θὰ περνοῦσε. Ἐξάπλωσεν λοιπὸν φαρδὺς πλατύς ὁ ἓνας ἀπὸ τοὺς δύο τους στὴν ἄκρη τοῦ δρόμου κι' ἔκανε τὸν πεθαμένο. Ὁ δὲ ἄλλος, σκυμένος ἀπὸ ἐπάνω του, ἔκανε τάχα πῶς τὸν ἐμοιρολογοῦσε, ὅπως κάνουνε αὐτοὶ πού κλαῖνε τοὺς πεθαμένους των, κι' ἐζήτοῦσε ἀπὸ τὸν Ἅγιο νὰ τὸν συντρέξη.

— Τοῦλθε ξαφνικὰ κόλπος, τοῦλεγε· καὶ εἶναι ξαπλωμένος κατὰχαρα ὀλόγυμνος καὶ δὲν ἔχω τὴν μπόρεση νὰ τὸν θάψω!

Ἐθερμοπαρακαλοῦσε λοιπὸν τὸν μέγαλο Γρηγόριο, νὰ μὴν τὸν καταφρονέση τὸν φτωχὸ καὶ κακομοιριασμένο· παρὰ νὰ συμπονέση καὶ νὰ ἐλεηθῆ τὴν φτώχεια του· καὶ νὰ τοῦ οἰκονομήση, ὅπως μπορούσε, κανένα φόρεμα γιὰ νὰ τὸ ρίξη ἐπάνω στὸν πεθαμένο.

Στὰ λόγια του καὶ στὰ παρακάλια αὐτὰ ἐκεῖνος δὲν ἔχασε καθόλου καιρό· παρὰ ἔβγαλε τὸ διπλοχίτωνο τὸ δικό του καὶ τὸν ἐσκέπασε· κι' ἐσυνέχισεν ὕστερα τὸν δρόμο του.

Κι' ὅταν ἐπροσπέρασε κι' ἐμείνανε μονάχοι τους οἱ δύο αὐτοὶ κατεργαρεοὶ, αὐτὸς πού ἐμιξόκλαιγεν ὑποκριτικὰ ἐφώναζε στὸν ἄλλο τὸν ξαπλωμένο νὰ σηκωθῆ, ξεκαρδισμένος κυριολεκτικῶς ἀπὸ τὰ γέλοια, καὶ κατευχαριστημένος, πού κατάρθωσε νὰ ξεγελάση τὸν Ἅγιο. Αὐτὸς ὅμως δὲν ἐσάλευε καθόλου καὶ δὲν ἐσυμμορφωνότανε σ' αὐτὰ πού τοῦλεγε. Κι' ἐκεῖνος τότες ἄρχισε νὰ τοῦ φωνάζη δυνατώτερα καὶ νὰ τὸν σκουντᾷ μὲ τὸ πόδι του. Αὐτὸς ὅμως δὲν ἐπαίρνε εἶδηση, οὔτε ἀπὸ τὰ ξεφωνητά του, οὔτε καὶ ἀπὸ τὰ σκουντήματά του. Γιὰτὶ ἦτανε νεκρός. Κι' ἀπὸ τὴ στιγμὴ πού τοῦριξεν ἐπάνω του ὁ Ἅγιος τὸ φόρεμά του τὸν βρῆκε ὁ θάνατος, πού ὑποκρινότανε,

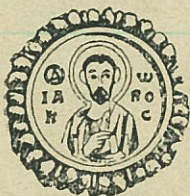

για να τον εξαπατήσει. Κι' ἐγίνηκεν αὐτό, για να βγῆ ἀληθινὸς ὁ ἄνθρωπος τοῦ Θεοῦ, ποὺ ἐγδύθηκε ὁ ἴδιος καὶ τοῦδωσε τὸ ροῦχό του για να εὐπρεπίση τὸ λείψανό του.

Κι' ἂν αὐτὸ τὸ πρᾶγμα φαίνεται κάπως σκληρό, ἄς μὴν παραξευεῦεται κανεὶς γι' αὐτό, ἀποβλέποντας τὶ ἔκαμε σὲ μιὰ ἀνάλογη περίσταση ὁ Ἀπόστολος Πέτρος. Γιατί κι' ἐκεῖνος δὲν ἔδειχνε τὴ δύναμή του μὲ τις εὐεργεσίες μονάχα ποὺ ἔκανε, καὶ γιατρεύοντας, μὲ τὸν Ἰσκιο του μόνο, τοὺς ἄρρωστους ἀπὸ τὰ βάσανά των. Ἀλλὰ καὶ τὸν Ἀνανία, ποὺ καταφρόνεσε τὴ δύναμή του τὸν ἐθανάτωσε. Κι' αὐτὸ για να δώση ἕνα παράδειγμα καὶ για να διαπαιδαγωγηθῆ ὁ λαὸς καὶ να μὴν πέση στὸ ἴδιο λάθος, παρὰ να φέρνεται συνετὰ καὶ μὲ τιμιότητα. Μὲ τὸ δίκιο του λοιπὸν ἐγίνηκε μαθητῆς τοῦ Θεοῦ Ἀποστόλου κι' ἔκαμε να γίνῃ ἀλήθεια, αὐτὸ ποὺ ἐκεῖνος τὸ μεταχειρίσθηκε για ἀπάτη· κι' ἔτσι να διδαχθῆ ὁ καθένας, πὼς ὁ Θεὸς τιμωρεῖ τοὺς ἀπατεῶνες.

**Ποτὲ δὲν πρέπει να ἐπαναπαυώμαστε στὸν ἑαυτό μας,
γιατὶ ὁ ἐχθρὸς μᾶς πολεμᾷ ἀπὸ παντοῦ.**

Λένε, πὼς ἕνας σεβασμῖος Γέροντας ἐδεήθηκε στὸ Θεὸ να τὸν καταξιώση να ἰδῆ τὰ δαιμόνια. Καὶ τοῦ ἀποκαλύφθηκε, πὼς καμμιά ἀνάγκη δὲν συντρέχει, για να γίνῃ τὸ πρᾶγμα αὐτό. Ὁ Γέροντας ὁμως ἐξακολουθοῦσε να παρακαλῆ τὸ Θεὸ κι' ἔλεγε —Κύριέ μου καὶ Θεέ μου, τὸ δυνατὸ σου τὸ χέρι μπορεῖ να μὲ προστατεύει μὲ ἀσφάλεια ἀπὸ κάθε κίνδυνο,

Τᾶνοιξε λοιπὸν ὁ Θεὸς τὰ μάτια του καὶ μπόρεσε να τὰ ἰδῆ. Κι' ἔμοιαζαν σὰν μελισσοσμάρι, ποὺ περικυκλώνουν τὸν ἄνθρωπο καὶ τρίζουνε τὰ δόντια τους ἐναντίον του. Κι' ἕνας Ἄγγελος τοῦ Κυρίου τ' ἀπόδιωχνε καὶ τὰ ἐπιτιμοῦσε.

**

Ὁ Ἀββᾶς Ἡσαΐας ἔλεγε — Μοιάζω μ' ἕνα σπουργίτι, ποὺ τῶπιασε κάποιον παιδι καὶ τοῦδесе τὸ ποδάρι του μὲ μιὰ κλωστή. Κι' ὅταν ἡ κλωστή αὐτὴ χαλαρωθῆ λιγάκι, τὸ σπουργίτι ξεγελιέται καὶ πετᾷ, νομίζοντας πὼς εἶναι ἐλεύθερο. Τὸ τραβᾷ ὁμως τὸ παιδι καὶ τὸ ξαναφέρνει πίσω, δεμένο ὅπως εἶναι. Ἔτσι βλέπω κι' ἐγὼ τὸν ἑαυτό μου. Γι' αὐτό, ὡς τὴν στερνὴ μου πνοή, δὲν πρέπει να ξεγνοιασθῶ, γιατὶ ὁ ἐχθρὸς εἶναι πολυμήχανος...

Μιὰν ἄλλη πάλι φοράν εἶπεν ὁ ἴδιος. — Ἀδελφοί μου, ὅσο εἴμαστε ζωντανοί, ποτὲ δὲν πρέπει ν' ἀφήνωμε ἐλεύθερη καὶ χωρὶς ἐπι-

τήρηση τὴν καρδιά μας. Ὅπως ἕνας γεωργὸς δὲν μπορεῖ νὰ ἐπαναπαύεται μὲ ἀπόλυτην ἐμπιστοσύνη στὰ στάχυα καὶ στοὺς καρπούς ποὺ φυτρώνουνε στὸ χωράφι του, γιατί δὲν ξέρει τί μπορεῖ νὰ τοῦ συμβῆ, ὡστόσο νὰ τοὺς μαζέψῃ καὶ νὰ τοὺς ἀποθηκιάσῃ στὸ κελλάρι του, ἔτσι κι' ὁ ἄνθρωπος δὲν πρέπει ν' ἀφήνῃ ἐλεύθερη τὴν καρδιά του, ὡστόσο ἔχει ἀνοικτὰ τὰ μάτια του κι' ἀνασαίνει τὸν ἀγέρα τοῦ Θεοῦ. Γιατί, ὅπως τὸ κορμί του ὑπόκειται, ἐνόσω ζῆ, σὲ διάφορες ἀσθένειες, καὶ δὲν ξέρει κανεὶς πιά ἀρρώστεια θὰ τὸν βρῆ ὡς τὴ στερνὴ του ὥρα, ἔτσι γίνεται καὶ μὲ τὴν ψυχὴ μας. Καὶ δὲν μπορούμε νὰ ξεγνοιαζώμαστε, ἐνόσω βρισκόμαστε μέσα στὴ χώρα τοῦ ἐχθροῦ, μέσα στὴ ζωὴ δηλαδὴ αὐτήν. Ἄλλὰ πρέπει πάντα μας νὰ προσευχώμαστε στὸ Θεὸ καὶ νὰ ἐπικαλούμαστε τὴ βοήθειά του καὶ τὸ ἔλεός του.

Κι' ἄς μὴ νομίζουμε, ἀδελφοί μου, ὅτι δὲν πρέπει νὰ δίνωμε σημασία στὰ μικρὰ καὶ στ' ἀσήμαντα παραπτώματα, ἀλλὰ πρέπει, ὡς τὴν στερνὴ μας ὥρα, νὰ προφυλάττωμε κι' ἀπ' αὐτὰ τὸν ἑαυτό μας. Γιατί μὲ τίς μικρὲς αὐτὲς ἀμαρτίες μᾶς ταπεινώνει καὶ μᾶς ἐξευτελίζει ὁ Σατανᾶς, ἐπειδὴ στὶς μεγάλες εἶναι δύσκολο νὰ μᾶς παρασύρῃ· κι' ἔτσι μὲ τὰ μικρὰ αὐτὰ παραπτώματά μας κατορθώνει καὶ παίρνει δύναμη κοντὰ μας. Κι' ὅπως «φασούλι φασούλι, γιομίζει τὸ σακκούλι» καὶ τὸ ἕνα καλὸ φέρνει καὶ τὸ ἄλλο, τὸ ἴδιο γίνεται καὶ μὲ τὸ κακό, καὶ μάλιστα αὐτὸ πληθαίνει καὶ μεγαλώνει πολὺ γρηγορώτερα...

*

Ἐπάνω στὸ ζήτημα αὐτὸ ὁ Παλλάδιος διηγεῖται τὴν ἐξῆς ἱστορία.

Ἦτανε, λέει, ἕνας Μοναχὸς ποὺ ἐζοῦσε μέσα στὴ βαθειὰν ἔρημο. Αὐτὸς ἀγαποῦσε πολὺ καὶ μὲ πάθος τὴ μοναξιά· καὶ δὲν ἔκανε τίποτες ἄλλο, παρὰ νὰ προσεύχεται καὶ νὰ ὑμνολογᾷ τὸ Θεό· καὶ νὰ βλέπῃ ὁράματα· καὶ νὰ καταξιώνεται μὲ ἀποκαλύψεις καὶ ξυπνητὸς καὶ στὸν ὕπνο του. Καὶ μπορεῖ νὰ εἰπῆ κανεὶς, πὼς ἐβάδιζεν ἔπάνω στὰ χνάρια τῆς ἀσώματης ζωῆς, γιατί δὲν ἐγνοιαζότανε διόλου γιὰ τὸ κορμί του καὶ γιὰ τὴ συντήρησή του. Ἄλλὰ ἀπὸ τὴ στιγμή ποὺ ἐπῆγε νὰ μείνῃ στὴν ἔρημο, παρατώντας τὴν πολιτεία καὶ τὸ σπίτι του, δὲν ἔδινε καμιάν ἀπόλυτως σημασία στὰ πράγματα τοῦ κόσμου καὶ στὶς ὑλικὲς μέριμνες.

Γιὰ τὴν πίστη του λοιπὸν αὐτὴν ὁ Θεὸς τὸν εἶχεν ἀνταμείψει. Καὶ κάθε δυὸ-τρεῖς ἡμέρες, τοῦστελλε μ' ἕναν Ἄγγελο φωμί. Κι' ὁ ἀσκητὴς, ὅταν τὸν ἐξόριζεν ἢ πεῖνα κι' αἰσθανότανε πὼς τὸ σῶμά

του έχει ανάγκη νά στηριχθῆ, ἔμπαινε σὲ μιὰ σπηλιὰ καὶ τῶβρισκε· καὶ δοξολογώντας τὸ Θεὸ ἱκανοποιῶσε τὴν ἀνάγκη του. Ὑστερα ξανάρχισε πάλι τὶς ὑμνολογίαις του καὶ τὶς προσευχῆς του καὶ ξανάβλεπε τὰ ὀράματά του, κατευχαριστημένος καὶ κατενθουσιασμένος. Καὶ καθημερινῶς ἐπρόκοβε στὰ πνευματικά· κ' ἐφτέρωνε μέσα του ἡ ἀγάπη καὶ ἡ θάρρητά του στὸ Θεό, κ' ἔμοιαζε, σὰν νᾶχη πλέον μέσα στὰ χέρια του τὸν Παράδεισο.

Ἐξεθάρρεψε λοιπὸν ἀπ' αὐτό· καὶ σιγὰ σιγὰ, μὲ τὴν πεποίθηση πὼς εἶναι πλέον ἀκαταμάχητος, ἐχαλάρωνε τὸν ἀγῶνά του καὶ τὴν ἀσκησὴ του· καὶ ὁ δαίμονας τὸν ἐπιβουλεύθηκε· καὶ χωρὶς νά τὸ καταλάβῃ τὸν ἐνίκησε· καὶ θὰ τὸν ἔριχνε πτώμα ἀπαίσιον καὶ βρωμερὸ

κατάχαμα, ἂν δὲν τὸν ἐβοηθοῦσεν ὁ Κύριος, ποῦ ἀνεξιχνίαστα εἶναι τὸ ἔλεός του καὶ ἡ καλωσύνη του.

Γιατὶ ὅταν ἐξεθάρρεψε, ἀπὸ τὴν ἐμπιστοσύνη πρὸς τὸν ἑαυτὸ κ' ἀπὸ τὴν πεποίθηση πὼς στέκεται παραπάνω ἀπὸ τοὺς ἄλλους, ἐπειδὴ εἶχε γεράσει μὲ τὴν ἀσκησὴ καὶ εἶχε καταξιωθῆ νά βλέπῃ καὶ ὀράματα, ἄρχισε νά τὸν κυριεύῃ, ἐνῶ εἶχανε ἀσπρίσει πλέον τὰ μαλλιά του, κάποια ἀναμελιά, τόσο μικρὴ ποῦ δὲν τὴν ἔπαιρνε σχεδὸν εἶδηση. Αὐτὴ ὅμως ἐμε-

γάλωνε σιγὰ σιγὰ, κ' ἄρχισε νά τὴν αἰσθάνεται πλέον καλά. Γιατὶ κ' ἔτεμπέλιαζε νά σηκωθῆ ἀπὸ τὸν ὕπνον, γιὰ νά κάνῃ τὴν συνηθισμένη του προσευχὴ καὶ ὑμνολογία· μὰ κ' ὅταν ἔκανε τὴν προσευχὴ του, δὲν ἦτανε πλέον σὰν πρῶτα μεγάλη καὶ θερμὴ καὶ ἀπερίσπαστη. Κι' ἐπιθυμοῦσε ν' ἀναπαύῃ περισσότερο τὸ κορμὶ του. Κι' ὁ νοῦς του ἔτρεχε δεξιὰ κ' ἀριστερὰ κ' ἄρχισε νᾶχη ρεμβασμοὺς καὶ λαχτάρει κοσμικῆς.

Καὶ σὲ λίγο, μέσα στὰ βάθη τῆς ψυχῆς του ἐφύτρωσε κάποιος ἄπρεπος λογισμὸς. Μὰ γρήγορα ἀποτραβοῦσε τὴ σκέψη του ἀπὸ αὐτόν, καὶ τὴν ἔσερνε πρὸς τ' ἀγιώτερα καὶ τὰ θεϊότερα. Δὲν ἔκανε ὅμως ἐκεῖνο ποῦ ἔπρεπε νά κάνῃ· νά μὴν ἀνέχεται δηλαδὴ τὶς κατωτέρωτες αὐτές, καὶ νά ἐπαναστατήσῃ, γιὰ νά γιαιτρέψῃ τὸ κακό. Ἄλλὰ ἐπειδὴ τὸ ἐλόγιαζε τιποτένιο καὶ ἀσήμαντο, τὸ καταφρονῶσε, παραθεωρώντας πὼς τὰ μικροπραπτώματα ζημιώνουσι πολὺ τὴν προσπάθεια τῶν ἀγωνιστῶν. Κι' ἔτσι τὸ κακό ἐμεγάλωνε·

καὶ οἱ ἄπρεποι λογισμοὶ τὸν προσέβαλλον συχνότερα, καὶ δὲν μποροῦσε ν' ἀπαλλαγῇ ἀπ' αὐτοῦς. Καὶ σιγὰ σιγὰ ἀναψε μέσα του καὶ ἡ φλόγα τῆς ἐπιθυμίας κι' ἐφλόγιζε τὴν καρδιά του.

Ἄρχισε λοιπὸν ὁ ἄσκητὴς νὰ ὑποχωρῇ στὸ πάθος του· καὶ οἱ αἰσχροτέροι στοχασμοὶ κατακυριεῖσαν τὸν νοῦ του καὶ τὸν ἔσερναν πρὸς τὸν κόσμον. Συγκρατήθηκεν ὅμως κι' ἐστράφηκε πρὸς τὴ συνηθισμένη του προσευχὴ καὶ στὶς ὑμολογίες του. Καὶ κατόπιν ἐμπῆκε στὴν γνώρισή του σπηλιά. Κι' ὅπως πρῶτα, ξαναβρῆκεν ἐκεῖ τὸ ψωμί. Δὲν ἦτανε ὅμως καθαρὸ, ὅπως ἄλλοτες· παρὰ ἦτανε μουχλιασμένο καὶ μυγοφτυσμένο καὶ ἀκάθαρτο. Ἐξεπλάγηκε λοιπὸν γιὰ τὸ πρᾶγμα αὐτό: κι' ἐσυνέφιασεν ὁ νοῦς του καταλυπημένος· τὸ πῆρε ὅμως καὶ συνῆλθε σὲ λίγο. Εἶχανε περάσει λοιπὸν, ἀπὸ τότε πᾶρχισε τὸ κακὸ αὐτὸ τρία μερόνυχτα· καὶ ὁ ἐσωτερικὸς του πόλεμος ἐμεγάλωνε· καὶ ἡ ἐπιθυμία του ἐφούντωνε· καὶ ὁ στοχασμὸς του λαχταροῦσε γυναῖκα καὶ τὴν ἔφερνε κοντὰ του. Τοῦ ἀντιμάχησεν ὅμως, κι' ἐσηκώθηκε ὀρμητικὰ καὶ ξανάρχισε τὶς προσευχὰς καὶ τὶς ὑμολογίας. Δὲν εἶχεν ὅμως πλέον καθαρὸ τὸ στοχασμὸς του· κι' ἐφτεροκοποῦσεν ὁ νοῦς του ἐδῶ κι' ἐκεῖ· κι' ἐπιανότανε σὰν τὸ πουλὶ στὰ ὑλικά ξόβεργα. Σὰν ἐκύλησε λοιπὸν ἔτσι καὶ ἡ τρίτη ἡμέρα, μόλις ἐσουρούπωσεν, ἐπῆγε στὴ σπηλιά γιὰ τὸ ψωμί. Τὸ βρῆκε ὅμως κατεστραμμένο, σὰν τὸ εἶχαιε φάει τὰ σκυλλιά καὶ τὰ ζουζούνια· καὶ δὲν ὑπολείποντανε παρὰ λίγα ψίχουλα. Ἐβαρυκάρδησε τότε, κι' ἄρχισε ν' ἀναστενάζη καὶ νὰ θλίβεται. Ὅχι ὅμως ὅσον ἔπρεπε, γιὰ ν' ἀποδιώξη τοὺς ἄπρεπους στοχασμοὺς.

Δὲν ἐχόρτασε λοιπὸν τὴν πείνά του. Κι' ὅταν γύρισε στὸ ἀσκηταριὸ του γιὰ νὰ πλαγιάσῃ, δὲν μποροῦσε νὰ βρῆ ἀνάπαυση. Ἄλλὰ οἱ λογισμοὶ του ἔστησαν θαρρεῖς χορὸν τριγύρω του, καὶ τὸν ἔσερναν πρὸς τὸν κόσμον.

Σηκώθηκε λοιπὸν, κι' ἔφυγε πρὸς τὴν πολιτεία, νυκτοπερπατώντας μέσα στὴν ἔρημον. Περπατώντας λοιπὸν ὀλονυκτὶς κι' ὅλη τὴν ἀκόλουθην ἡμέρα, κι' ἐπειδὴ ἡ πολιτεία ἦτανε ἀκόμη πολὺ μακριά, ἐξέταζε κι' ἐκύπταζεν ὀλοτρόγυρα, μήπως τυχὸν καὶ ἰδῆ κανένα Μοναστήρι καὶ νὰ πάη σ' αὐτὸ γιὰ νὰ ξεκουραστῇ. Εἶδε λοιπὸν μιὰ σκῆτη κάποιων ἀδελφῶν, κι' ἐτράβηξε πρὸς τὰ ἐκεῖ. Κι' αὐτοὶ τὸν ὑποδέχθησαν μ' εὐχαρίστησίν του μεγάλη. Γιατὶ τὸν ἀντίκρυσαν σὰν Πατέρα ἀληθινόν. Καὶ πρῶτα πρῶτα, τοῦνιψαν τὰ πόδια του,

γιατί από την πολυκαιρία ήτανε καταλερωμένα. Κατόπιν έστρώσανε τραπέζι, κι' άφου έκαμαν την προσευχή τους, τόν παρώτρυναν νά φάη, άπ' αυτά που βρεθήκανε. Κι' αυτός έφαγε, κι' άνέκτησε δυνάμεις.

"Υστερα άπ' αυτό, οί μοναχοί παρακαλούσανε τόν άσκητή, νά τους είπη κάποιο λόγο, πού νά τους βοηθήση για τή σωτηρία τής ψυχής τους· και με ποιό τρόπο θά μπορούσανε νά σωθοῦνε από τις παγίδες του Σατανά και νά έκμηδενίσουνε κάθε άπρεπο λογισμό. Κι' ό Γέροντας τους είπε πολλά για τήν άσκηση και τόν πόλεμο με τους στοχασμούς. Κι' έπρόσθεσε, πώς οί αγωνιστές πρέπει νά εγκαρτεροῦνε, με προθυμία, στους κόπους, με τήν έλπίδα των αγαθών που τους καρτεροῦνε στους ουρανοῦς, που σε λίγο θά ταξιδέψουνε εκεί.

Κι' όταν έσταμάτησε τις νουθεσίες του, άρχισε νά συνέρχεται, και νά συλλογιέται — Πώς έγω, ένω νουθετώ τους άλλους, έμεινα ό ίδιος άνουθέτητος; Αισθάνθηκε λοιπόν τήν ήττά του· κι' έσηκώθηκε τρεχάτος και ξαναγύρσε στην έρημία του. Βρέθηκε λοιπόν στο κελλί του, κι' έστρωσε κατάχαμα στάχτη κι' ένα τσουβάλι, και γερίμένος επάνω τους έκλαιε κι' άναστενάζεν όλουκτίς, από τό βάθος τής ψυχής του, για τις άμαρτίες του. Κι' έτσι καταλυπημένος, έξομολογούντανε στο Θεό και

του ζητούσε νά τόν συγχωρέση. Και δέν σηκώθηκεν από κατάχαμα, κι' ούτε κι' έσταμάτησε νά κλαίη και ν' άναστενάζη, ώσότου από τήν κούραση κι' από τήν εξασθένηση τόν πήρην ό ύπνος. Και τότες άκουσε μιá φωνήν άγγέλου που του έλεγε·

— 'Ο Θεός έδέχθηκε τή μετάνοιά σου και σ' εύσπλαγχνίσθηκεν. "Έχε λοιπόν τό νοῦ σου, στο έξής νά μη ξαναγελασθής. Θάρθουνε δε σε λίγο νά σε συναντήσουνε οί άδελφοί που έσυμβούλεψες και θά σου φέρουνε τήν εύλογία τους. Και σύ νά τους ύποδεχθής και νά πάρης μαζί τους τήν άγία Μετάληψη. Κι' από δώ και πέρα, θά σου φέρουν τακτικά τό φωμί σου αυτοί. Κι' έσύ νά εύχαριστής και νά δοξάζης πάντα σου τόν άγιο Θεό.

'Από τότε λοιπόν και σ' όλη του τή ζωή, ήτανε πάντα θλιμμένος και στενοχωρημένος που έστερήθηκε τήν τροφή που του έφερνεν ό "Άγγελος.

'Απόδοσις ΑΝΘΙΜΟΥ ΘΕΟΛΟΓΙΤΗ

Ὁ Χριστιανισμὸς στὶς ἡμέρες μας

ΤΑ ΑΣΤΡΑ ΚΑΙ ΟΙ ΚΑΡΔΙΕΣ

Οἱ ἄνθρωποι ἐτοιμάζονται νὰ πετάξουν στὰ ἄστρα, νὰ ταξιδέψουν στὰ οὐράνια σώματα. Χάρις στὶς προόδους τῆς τεχνικῆς, οἱ ἰλιγγιώδεις ἀποστάσεις πού χωρίζουν τὴ Γῆ ἀπὸ τοὺς διαφόρους πλανῆτες, θὰ κατακτηθοῦν καὶ θ' ἀποδειχθοῦν πολὺ μικρές. Στὸ μεταξὺ, ὅμως, πάνω στὴ Γῆ οἱ ἄνθρωποι δὲν κατορθώνουν νὰ συντομεύσουν τὶς ἀποστάσεις πού χωρίζουν τὸν ἕναν ἀπὸ τὸν ἄλλο, τὴ μιὰ ἀπὸ τὴν ἄλλη καρδιά. Ἀποξενωμένοι ἀπὸ τὸν Χριστό, δὲν μποροῦν νὰ βρεθοῦν πραγματικὰ ὁ ἕνας κοντὰ στὸν ἄλλο, νὰ γίνουν ἀληθινοὶ «πλησίον». Ἀπεναντίας, ὅσο πιὸ εὐκόλη καὶ πιὸ ἐκτεταμένη εἶναι ἡ κίνησίς τους στὸν ὑλικὸ χῶρο, τόσο φαίνεται νὰ γίνεται πιὸ δυσχερὴς καὶ πιὸ περιορισμένη ἡ κίνησίς τους στὸν χῶρο τῆς ἀγάπης καὶ τῆς ἀδελφωσύνης.

Σ' αὐτὸν τὸν χῶρο, οἱ σημερινοὶ ἄνθρωποι ἐμποδίζονται νὰ ζυγώνουν ὁ ἕνας τὸν ἄλλον πιὸ πολὺ ἀπ' ὅ,τι ἄλλοτε, γιατί στὶς ἡμέρες μας ἡ πίστις στὸ Εὐαγγέλιο εἶναι πιὸ ἀτονισμένη ἀπὸ ἄλλες ἐποχές, γιατί ὁ μηχανικὸς πολιτισμὸς κάνει νὰ ψύχεται ἡ ἀγάπη πιὸ πολὺ ἀπ' ὅ,τι ἄλλοτε τὴν ἔψυχε ἡ ἀμάθεια κι' ἡ βαρβαρότης.

Ἐνῶ, λοιπόν, εἴμαστε πλέον βέβαιοι, ὅτι αὐριο-μεθαῦριο θὰ φθάσουμε στὴ Σελήνη, στὸν Ἄρη, στὸν Πλούτωνα καὶ σὲ ξένους πιὸ μακρυνοὺς πλανῆτες, βλέπουμε, ὅτι δὲν μποροῦμε νὰ ἐπιβραχύνουμε τὶς ἀποστάσεις, πού χωρίζουν τὶς καρδιές μας, ἐνῶ αὐτὸ θὰ ἦταν τόσο εὐκόλο καὶ τόσο γλυκό, ἂν ἔκαμε μέσα μας ἡ φλόγα τοῦ Ἁγίου Πνεύματος.

Ζοῦμε τόσο κοντὰ ὁ ἕνας στὸν ἄλλο ἀπὸ τὴν ἀποψὶ τοῦ ὑλικοῦ χώρου, ἀλλὰ στὴν πραγματικότητα εἴμαστε ξένοι, μακρυνοὶ ὅσο δὲν εἶναι τὰ ἄστρα μεταξύ τους.

Μᾶς ἀπομακρύνει τὸ διασπαστικὸ ἔργο τοῦ Διαβόλου ἀνάμεσα μας, ἡ φυγόκεντρος δύναμις τῆς ἀπιστίας καὶ τῆς ἀμαρτίας, πού ἀντιστρατεύεται στὸ ἐνοποιό, τὸ κεντρομόλο ἔργον τῆς Ἁγίας Τριάδος. Ὁ Διάβολος, ἔχοντας κρημνισθῆ ἀπὸ τοὺς οὐρανοὺς κι' ἀποξενωθῆ ἀπὸ τὸν Θεό, δὲν πασχίζει νὰ ἐπιτύχη τίποτε ἄλλο παρὰ καὶ τὴ δική μας ἀπομάκρυνσι καὶ τὴ δική μας ἀποξένωσι, ὀδηγώντας μας ἔξω ἀπὸ τὴν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ κι' ἄρα ἔξω κι' ἀπὸ τὴν ἀγάπη, πού ἔπρεπε νὰ μᾶς συνδέη σὰν παιδιὰ τοῦ ἴδιου Πατρός.

Πῶς ἐπιτελεῖ αὐτὸ τὸ ἔργο ὁ Διάβολος; Ὅχι μόνον ἀπωθώντας μας, ἀλλὰ καὶ σπρώχνοντάς μας τὸν ἕνα στὸν ἄλλο, κάνοντας ὅτι μιμεῖται τὸν Θεό, πού θέλει νὰ εἴμαστε πλάι, σὰν ἀγαπημένα ἀδελφια. Κι' ὁ Διάβολος, πράγματι, μᾶς συμπλησιάζει, μᾶς φέρνει σ' ἐπαφή, ἐμπνέοντας καὶ δημιουργώντας συμπλέγματα. Μέσα σὲ μιὰ

ἀπὸ τὶς παραβολὲς τοῦ Κυρίου, τὴν παραβολὴ τοῦ ἀσπλαχνοῦ δούλου, ὑπάρχει ἓνα σύμβολο αὐτῶν τῶν ἀντιθέων συμπλεγμάτων, ποὺ ἀπεργάζεται τὸ μῖσος κι' ὄχι ἡ ἀγάπη. Ὁ ἀσπλαχνος δούλος, ὅταν τοῦ ἀφέθηκε τὸ χρέος ἀπὸ τὸν ἀφέντη του, πέφτει πάνω στὸν σὺνδουλό του καὶ «κρατήσας αὐτὸν ἔπνιγε», ζητῶντας τὴν ἀπόδοσι τοῦ ὀφειλομένου ποσοῦ. Αὐτὸς ὁ ἐναγκαλισμὸς τοῦ θανάτου, αὐτὴ ἡ περίπτωσις τοῦ μίσους, τῆς ἀδικίας, τῆς ἀπιστίας, εἶναι ἡ ὕβρις ποὺ μὲ ὑλικὸ τοὺς ἀνθρώπους μορφοποιεῖ καὶ ὑψώνει ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ ὁ Διάβολος. Ὁ ἀδελφὸς ἀπλώνει τὰ χέρια στὸν ἀδελφὸ, γίνεται ἓνα μαζί του ὄχι ἀπὸ ἀγάπη, ἀλλὰ ἀπὸ κακία, ὄχι γιὰ νὰ μετὰδῶση τὸ καλὸ, ἀλλὰ τὸ κακὸ. Ὁ δανειστὴς ποὺ πιάνει ἀπὸ τὸν λαιμὸ τὸν χρεώστη του· ὁ διαφθορεὺς ποὺ ἀγγίζει τὸ ἀθῶο πλᾶσμα· ὁ προδότης ποὺ φιλᾷ στὸ στόμα τὸν εὐεργέτη του· ὁ αἰρετικὸς ποὺ ψιθυρίζει στὸ αὐτὶ τοῦ πιστοῦ τὴν πλάνη· ὁ κόλαξ ποὺ ξεσκονίζει τὸν ἰσχυρό, ὅλοι αὐτοὶ γίνονται «πλησίον», ἔρχονται σ' ἐπαφή μὲ τὸν συνάνθρωπό τους, κινούμενοι ἀπὸ τὸν πατέρα τοῦ ψεύδους, τὸν Διάβολον. Τὸ κάνουν αὐτὸ ὄχι γιὰτι νοιώθουν τὸν συνάνθρωπό τους ἀδελφὸ, ἀλλὰ ἀπεναντίας γιὰτι εἶναι ἄφιλοι, γεμάτοι ἀπὸ ἀστοργία γι' αὐτόν, ἱκανοὶ μονάχα νὰ τὸν βλάψουν, ὄργανα τοῦ Διαβόλου κι' ὄχι τοῦ Θεοῦ.

Ἄλλὰ καὶ σὲ μᾶς τοὺς σημερινοὺς πιστοὺς, στὰ ζωντανὰ μέλη τῆς Ἐκκλησίας, οἱ ἀποστάσεις ἀναμεταξύ μας ὑπάρχουν κι' εἶναι ἀδιάνυστες. Δὲν μοιάζουμε μὲ τοὺς πιστοὺς τῶν ἐσθινῶν χρόνων τοῦ χριστιανισμοῦ, ποὺ ἦσαν ὅλοι μιὰ ψυχὴ, ὅπως γράφει ὁ ἱερὸς εὐαγγελιστὴς Λουκᾶς στὶς «Πράξεις τῶν Ἀποστόλων». Δὲν μοιάζουμε οὔτε μὲ τοὺς χριστιανοὺς τῶν κατοπινῶν αἰώνων, ποὺ εἶχαν ἀρκετὰ δυνατὸ τὸν σύνδεσμο τῆς ἀγάπης. Ὡς τὶς τελευταῖες γενεές, οἱ χριστιανοὶ διατηροῦσαν αὐτὸ τὸν κόσμον, ἀκόμα καὶ μὲ ὠραία, εὐαγγελικώτατα ἔθιμα, ὅπως τὸ ἀναστάσιμο φίλιμα, ἀκόμα καὶ μὲ ἔθνικοὺς θεσμοὺς, ὅπως ἦταν ὁ κοινοβιακὸς χαρακτήρ τῶν βυζαντινῶν καὶ μεταβυζαντινῶν χρόνων, ποὺ ἔνωσε τὰ μέλη κάθε τοπικῆς κοινότητος. Ὁ χθεσινὸς ὀρθόδοξος Ἕλληνας ἦταν πιὸ μαλακὸς στὴν καρδιά, πιὸ στοργικὸς στὸν ἀδελφὸ του, σὲ σχέσι μὲ τὸν τωρινό. Σήμερα, δὲν ἀραιώνουν ἀπλῶς οἱ καρδιές, ἀλλὰ κι' οἱ χριστιανικὲς καρδιές. Φυσικὰ, οἱ ἐξαιρέσεις δὲν λείπουν. Βέβαια, αὐτὸ τὸ ἀραιώμα δὲν θὰ μπορούσε νὰ τὸ πῆ κανεὶς διάλυσι καὶ διάσπασι. Εἶναι ὅμως μιὰ τάσι ποὺ ὀδηγεῖ στὴ διάσπασι καὶ τὴ διάλυσι, μιὰ στάσις ἀντίρροπη πρὸς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, μιὰ τάσις ποὺ πρέπει νὰ μᾶς κάνει νὰ τρομάξουμε, ὥστε νὰ «ξαναγαπήσουμε τὴν ἀγάπη», ὅπως λέγει κάπου ὁ ἱερὸς Αὐγουστίνος.

Ὅποιοι νομίζει, ὅτι τὰ τέρατα καὶ τὰ σημεῖα ποὺ ἀπεργάζεται ἡ ἐπιστήμη θὰ ἐξανθρωπίσουν τὸν κόσμον καὶ θὰ ἡμερώσουν τοὺς

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Γερμανοῦ Πολυζωΐδη, Ἐπισκόπου Νύσσης, Ἡ ὀρθοδοξία μας.—**Εὐαγγέλου Δ. Θεοδώρου**, Ἡ ἐλευθέρα προσωπικότης.—**Ἀρχιμ. Φιλάρτου Βιτάλη**, Ἡ βλασφημία στίγμα θλιβερό τοῦ αἰώνος μας.—**Πρωτοσ. Χρυσσοστόμου Γιαλούρη**, Τὸ Πνευματικὸν Φροντιστήριον.—**Φιλοθέου Ἀδολεσχίας**» μέρος δεύτερον. Ἐπιστάσεις καὶ διδάγματα ψυχοφελῆ καὶ σωτηριώδη ἀπὸ τὴν Ἐξοδο, ὑπὸ **Εὐγενίου Βούλγαρη**. Μετάφρ. **Θεοδόση Σπεράντσα**.—**Βασ. Ἡλιάδη**, Ἡ μεγάλη ἐποχὴ τοῦ Χριστιανικοῦ Βυζαντίου εἰς τὸν ἱστορικὸν Νᾶον τῆς Παναγίας τῶν Βλαχερνῶν καὶ εἰς τὸν τάφον τοῦ τελευταίου αὐτοκράτορος.—Κρίσεις διὰ τὸν «Εὐεργετινόν».—Ἀποσπάσματα ἀπὸ τὸν «Εὐεργετινόν» ἢ «Συναγωγὴ ἠθικῶν διδασκαλιῶν». Ἀπόδοσις **Ἀνθίμου Θεολογίτη**.—**Βασ. Μουστάκη**, Ὁ Χριστιανισμὸς στὶς ἡμέρας μας. Τὰ ἄστρα καὶ οἱ καρδιές.

λαοὺς καὶ τὰ ἄτομα, εἶναι οἰκτρὰ γελασμένοι. Ἡ ἐπιστήμη δὲν μπορεῖ νὰ δώσῃ τὴν εἰρήνην, τὴν ἀγάπην, τὴν ἀδελφοσύνην. Στιλβώνει τὴν ἐπιφάνεια, ἀλλὰ δὲν ἀλλάζει τὸ ἐσωτερικὸν τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς. Ἀπεναντίας, μάλιστα, χωρὶς τὸ Εὐαγγέλιον, ἡ ἐπιστήμη, κάνει πῖθ ἀπάνθρωπο τὸν ἄνθρωπον, στερῶντάς τον ἀπὸ τὸ φίλτρο καὶ τὴ στοργὴ πρὸς τὸν συνάνθρωπό του. Ἡ ἐπιστήμη, αὐτὴ καθεαυτὴ, δὲν εἶναι κακὸν πρᾶγμα. Ἀλλὰ εἶναι τὸ χειρότερον ἀπ' ὅλα, ὅταν λείπη ἀπὸ τὴ μέση ὁ Χριστός.

Ἡ Ἐκκλησία, σήμερα, καλεῖται νὰ κηρύξῃ μὲ λόγον καὶ μὲ ἔργα τὴν κορυφαία ἐντολὴ τοῦ Κυρίου της, τὴν ἀγάπην, χρησιμοποιῶντας μεγαλύτερη ἀγάπην γιὰ τὴν ἀγάπην αὐτὴ ἀπ' ὅτι ἄλλοτε. Ὁ Θεὸς ποῦ πιστεύουμε ἡμεῖς οἱ Χριστιανοί, ὁ Θεὸς ποῦ κηρύττομε, ἔχει πολλὰς ιδιότητες. Μιὰ ὅμως, εἶναι ἀνάγκη νὰ τονίζουμε πάντοτε, νὰ προβάλλουμε πάντοτε, νὰ ξεχωρίζουμε πάντοτε, ὅταν τὸν θυμίζουμε στοὺς ἄλλους ἀνθρώπους μὲ τὸ στόμα μας καὶ μὲ τὸ βίον μας: τὴν ιδιότητα τῆς ἀγάπης, τὴν ιδιότητα, μὲ τὴν ὁποία κι' ὁ ἴδιος, μέσα στὴ Γραφήν, ὀρίζει τὸν ἑαυτό του, κινῶντας τὸ χερί τοῦ Ἰωάννου νὰ γράψῃ: «Ὁ Θεὸς ἀγάπην ἐστίν».

ΒΑΣ. ΜΟΥΣΤΑΚΗΣ

Δι' ὅ,τι ἀφορᾷ εἰς τὸν «Ἐφημέριον» ἀπευθυντέον:
Πρὸς τὴν Διεύθυνσιν τοῦ Περιοδικοῦ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»
Ὁδὸς Φιλοθέης 19 — Ἀθῆναι. Τηλ. 27-689.

Ἐκ τοῦ Τυπογραφείου τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας. Ἰασιῶ 1. Ἀθῆναι.